

l'altra mirada

editada a Palma per

ISSN 244-8117

número 99

novembre 2020

Foto: NewYorker

Editorial

L'ull crític

- 2.1 El sobiranisme a les Illes.III
- 2.2 *Next generation*. El darrer tren verd per a les Illes
- 2.3 2020,Coronavirus i la necessària transició feminista, ecologista i avançada en el social
- 2.4 Eleccions als EUA

Miquel Rosselló
Miquel Mir Gual

Oihana Etxebarrieta Legrand
Nathaniel Rugh

El poble té la veu

- 3.1 Manifest: 500 anys de revolta...
- 3.2 Proposta del Fòrum de la societat civil
- 3.3 On ha estat el sindicat?

Comissió Cívica

José Luís Garcia

Què està passant?

- 4.1 Presentada la Memòria del CES de l'any 2019
- 4.2 Renda Bàsica Universal, imprescindible
- 4.3 El multiplicador turístic, la COVID 19 i una proposta viable..

Josep Valero
Prosocial
Ferran Navinès

L'entrevista

AINA TORRES, escriptora

Mercè Ginard Curient

Construint alternatives

- 5.1 Dinamització local agroecològica: l'Ecoregió Serra de Tramuntana

Maria Reyero i Margalida Mulet

Trinxera municipal

- T.1 La COVID des dels municipis: de la crisi a l'oportunitat
- T.2 L'educació pública oportunitat per a la nostra ciutat
- T.3 La crisi de Felanitx explicada al món exterior

Lluís E. Apesteguia
Llorenç Carrió
Colau Barceló

Altres veus

- 6.1 La cruïlla de l'esquerra
- 6.2 La Unió Europea contra la desinformació
- 6.3 El meu germà/El Déu meu

Joan Pau Jordà
Maria Garcies
Toni Garau

Cultura

- 7.1 Les revoltes populars a Mallorca
- 7.2 L'arxiu musical personal de Joan Ma Thomàs. Un tresor per descobrir
- 7.3 Carme Junyent.El futur del català depèn de tu
- 7.4 Turisme cultural: Ens hi posam?
- 7.5 L'espanyolització de Mallorca
- 7.6 La meva tata

Guillem Morro Veny

Jaume Bueno
Maties Garcias
Damià Pons
Pere Salas

Gonzal A López Nadal

El racó de Joan Miquel

Joan Miquel Lladó i Ribas

Contraportada

La tardor ha vingut carregada de virus que allunyen qualsevol perspectiva de millora en la situació econòmica i social com a mínim dels mesos vinents. Tot i l'èxit de l'acord dels sindicats amb les Administracions que permet allargar els ERTOS i incloure també els fixos discontinus en la prestació d'atur, el panorama no pinta bé llevat que es posi fil a l'agulla a canviar el model econòmic, com ha plantejat el nou Forat Fòrum de la Societat Civil, que a més reclama que les diferents institucions incloguin l'objectiu de la transició a les diferents agendes polítiques.

El virus del centralisme tampoc no ajuda, perquè ara més que mai fa inviable que des de les Illes es puguin aplicar polítiques alternatives si no hi ha ni sobirania sobre infraestructures clau com els aeroports i ports, i a més se'ns torna a deixar a la coa de les inversions, com tornen a fer els Pressuposts Generals de l'Estat per al pròxim any. De poc serveix que els Ministres de Sánchez reconeixin que som la comunitat més durament damnificada per la crisi del coronavirus si llavors no s'actua amb conseqüència, és a dir, amb justícia i respecte a la nostra realitat.

Però hi ha altres virus que ens assetgen... Un i potser el més preocupant és el del feixisme, que ha tornat a mostrar la poteta amb la pataleta de Donald Trump, que es resisteix a abandonar el poder. No li ha bastat en tornar a la política de suport al colpisme a Amèrica Llatina, sinó que quan el recompte dels vots no l'ha afavorit, ha corregut a deslegitimar el resultat electoral dels demòcrates, que tot i la poca votera que feia Biden, han guanyat les eleccions. Més enllà de si la qüestió s'acaba per resoldre als tribunals o no, el cert és que el *trumpisme* amb tot el que implica (d'autoritarisme, de negació de la diversitat, de violència...) ha vingut per quedar-se i seguir sembrant la llavor de la divisió i la polarització social, tant als EUA com aquí a través dels seus *fanboys* de VOX.

Cadascú té el seu, i aquí també tenim una monarquia amb poc suport, com ha demostrat l'enquesta promoguda per mitjans independents, que, a més a més, ara està essent investigada justament per blanqueig de diners, comptes ocults a Suïssa i utilització de targetes opaques... L'exemplaritat no és la major de les virtuts de la màxima representació de l'Estat espanyol, com ja sabem, però tampoc no ens deixen votar-la.

L'altre virus ben preocupant és el de la violència masclista, que no sols s'ha fet notar durant els mesos de pandèmia, especialment en situacions on moltes dones han hagut de conviure amb els seus maltractadors, sinó amb un nou assassinat masclista al Secar de la Real, a Palma. No ens cansarem de dir 'Ni una menys!', almenys fins que arribi el dia en què es deixi de naturalitzar tota forma de violència contra les dones.

Equip de redacció

Consell de Redacció: Biel Pérez Alzina, Miquel Rosselló del Rosal, Maria Salleras, Lila Thomás i Andreu, Josep Valero González, David Abril Hervás, Guillem Solivellas i Reynés, Miquel Àngel Contreras

Maquetació i pàgina web: Guillem Solivellas i Reynés

Miquel Rosselló

de Fundacions Darder Mascaró

En els anteriors articles publicats també a l'altramirada.cat vaig intentar argumentar la necessitat per a les nostres Illes d'un projecte polític sobiranista d'esquerres i inclusiu, feminista, ecosocialista i republicà, que el seu objectiu sigui canviar la societat, disposat a liderar un canvi de model de desenvolupament que a través d'un procés de transició ens porti a la plena sobirania, a un nou projecte de País. A unes illes mediterrànies sobiranes que siguin un exemple de sostenibilitat, igualtat i solidaritat.

I això passa, deia, per l'enfortiment de cada un dels projectes polítics que ja existeixen a cada illa des d'ARAEivissa, encara molt feble, a Gent per Formentera, MÉS per Mallorca i MÉS per Menorca.

Però a la vegada per construir **una nova majoria social** que pressuposa una societat civil organitzada i mobilitzada. La complicitat entre sectors progressistes de la societat civil i el sobiranisme, així com l'existència d'una forta xarxa social és una condició imprescindible per caminar cap al canvi, i en conseqüència, per l'enfortiment del sobiranisme. També calen aliances polítiques amb totes les forces que apostin pel canvi de model. En definitiva el sobiranisme ha d'aspirar a liderar un Bloc històric per aquest canvi.

Per últim apostava per un projecte sobiranista confederal on cada formació insular seria independent a l'hora de definir les seves polítiques insulars. I que quan s'haguessin d'elaborar polítiques interinsulars, estatals o europees, partint de la sobirania de cada força se cerqués una proposta comuna.

I volia acabar aquesta trilogia abordant un repte que té el nostre sobiranisme que em sembla vital. Mentre que té un projecte i una política bastant definida per cada una de les Illes i en alguns casos per les Illes globalment, en el cas d'una política estatal respecte al Regne d'Espanya, o vers els Països Catalans, la Mediterrània, o la Unió Europea la cosa és molt pitjor. Ni té projecte polític ni estratègia d'aliances per portar-la a la pràctica.

Encara que hi hagi militants sobiranistes que pensen que "ni Espanya ni Europa va amb nosaltres" se n'obliden que els nostres votants pensen que sí que va amb ells. Per què volen saber què passarà amb les pensions, amb la reforma laboral i en moltes coses que afecten directament a la seva vida quotidiana, que depenen de Madrid o de la UE.

Per això tampoc és una opció suficient actuar com un sindicat o un *lobby* que es limita a presentar una llista de peticions territorials.

Però sobretot cal tenir clar que no es pot ser una força política que lluiti per la transformació de la societat, per canviar el model econòmic, social i mediambiental de les Illes sense tenir política i voluntat d'incidència a escala estatal i europea. Per què no es pot aconseguir una Mallorca plenament sobirana, feminista, igualitària i sostenible contra la posició de l'Estat espanyol i la UE. Necessitem saber quin model polític a l'Estat espanyol i a la Unió Europea és el més propici per aconseguir els nostres objectius i a continuació teixir les polítiques d'aliances necessàries per desenvolupar aquests objectius.

No arribarem a la majoria d'edat fins que tinguem projecte polític més enllà de les nostres Illes. No podem seguir actuant com si fóssim els "independents d'un municipi". No ens enganem, si volem aprovar la nostra gran assignatura pendent de tenir presència activa a l'estat i a la UE hem de tenir projecte i política d'aliances.

Si la Unió Europea menysprea les conseqüències de la nostra insularitat, hem de potenciar els vincles entre totes les illes de la Mediterrània, especialment de l'occidental per fer front comú i en conseqüència els nostres aliats naturals són les forces sobiranistes existents. No podem continuar sense ni tan sols tenir relacions. I davant les polítiques neoliberals, cada cop menys democràtiques i d'ignorància de les nacions sense estat, els aliats són ALE-Els Verds.

Si a l'Estat espanyol, la Monarquia, les forces repressives, la judicatura, la dreta i el feixisme es converteixen en els puntals del Règim del 78 i fan cada cop més irrespirable la vida en llibertat als pobles d'arreu de l'estat, cal treballar per combatre l'enemic comú i en conseqüència cal apostar, segons la meva modesta opinió per dos nivells d'aliances.

Per una banda caldria començar a caminar agosaradament per establir un espai de diàleg i cooperació política dins l'espai sobiranista d'esquerres existent a l'Estat espanyol, és a dir a més de nosaltres EH Bildu, ERC, BNG, Compromís i possiblement *Adelante Andalucía*.

Un espai de cooperació dins les institucions, com ja ha passat amb la votació d'investidura i amb altres mesures parlamentàries, però que també hauria de tenir capacitat d'articular lluites i/o mobilitzacions per l'amnistia pels presos polítics catalans, pel compliment de la legalitat en el cas dels presos polítics bascs o contra la llei Montoro, per posar alguns exemples. I aquest espai hauria de tenir vocació de seguir avançant amb aliances electorals a les europees o estatals i fent camí cap a una Confederació de forces sobiranistes ibèriques.

Per una altra part, des d'aquest bloc o front sobiranista s'hauria de treballar amb un "nou pacte de Sant Sebastià", per la República i el dret a decidir dels pobles. Un pacte que podria abastar a més del bloc sobiranista les forces nacionalistes de centredreta, basques i catalanes i algunes formacions regionalistes i/o provincials per una banda i *Mas País* i *Podemos* per una altra. Pacte que a més interpel·laria i de quina manera al PSOE. Amb aquests o amb *Ciudadanos*, *PP* i *Vox*.

Lògicament treballar per aquest objectiu estratègic cal plantejar-se'l a mitjà i llarg termini, però cal sobretot començar a treballar.

Un bon exemple és la constitució del Fòrum Sobiranista format per 20 entitats sobiranistes polítiques, socials i sindicals. Vos puc assegurar que sense treball i iniciativa això no s'hagués aconseguit.

Si es pot, el sobiranisme de les Illes hauria de crear un equip de treball per dur endavant aquesta tasca, però mentre això no sigui possible, segons la meva opinió és inajornable que MÉS per Mallorca crei un grup de treball, vinculat i dirigit per l'Executiva per establir un full de ruta de les relacions internacionals i dur-lo a la pràctica.

Next Generation El darrer tren verd per a les Illes

Miquel Mir Gual

Conseller Medi Ambient i Territori
Govern de les Illes Balears

La gravíssima crisi econòmica generada per l'impacte de la pandèmia de la COVID-19 ha obligat als 28 estats membre de la Unió Europea a pactar el paquet més gran d'ajudes de la història comunitària. Unes ajudes que, en el cas de l'Estat espanyol resulten cabdal per poder aixecar el cap després de l'impacte brutal que ha tingut la pandèmia en el seu principal motor econòmic, el turisme. Un impacte que, no cal dir, és encara més sever a les nostres illes.

A l'espera de com es resol l'enrevessat mecanisme de validació pactat pels estats membre el passat mes de juliol, les Illes Balears han d'aspirar a rebre els màxims fons possibles una vegada queda palès que serà de les comunitats més afectades, si no la que més, per la duríssima crisi que s'aproxima i de la qual ara mateix només en podem albirar la punta de l'iceberg.

El gruix d'aquests fons ha d'anar destinat, des del meu punt de vista, en tres grans direccions. En primer lloc, a pal·liar els efectes de la crisi sanitària i a garantir que d'aquesta crisi no en sortim amb uns serveis públics malmesos, com va passar en l'anterior.

En segon lloc, avançar decididament cap a l'evocat, tantes vegades, «canvi de model» que eviti que una situació com l'actual es torni a repetir a l'arxipèlag.

En tercer lloc, i no cito per ordre d'importància, ni de molt, ha d'anar orientat a revertir els efectes de l'emergència climàtica que ja patíem abans de la pandèmia i que seguirem patint, amb més intensitat fins i tot, una vegada hàgim trobat les eines per controlar-la.

No em cansaré mai de repetir que l'emergència sanitària provocada per la pandèmia no és més que l'aperitiu del que ens espera si no ens hi posem de veres amb els efectes del canvi climàtic, i especialment nosaltres que vivim en un arxipèlag, l'escenari més propici perquè els seus efectes siguin potenciats.

Des de la conselleria de Medi Ambient i Territori estem ultimant diversos projectes que es mouen en tres eixos. En primer lloc, el foment de l'economia circular i d'un nou model de consum lligat a la proximitat. El desplegament de la Llei de Residus, que culminarà el 2021, serà clau per a poder emprendre amb èxit aquest repte i més tenint en compte els pobres resultats en matèria de reciclatge que reflecteix l'estudi recentment presentat per la direcció general de Residus i del qual se n'han fet ressò, com a exemple de transparència, diversos mitjans de comunicació i organitzacions ecologistes de caràcter estatal.

En aquest sentit, la imminent entrada en vigor del cànon a l'abocament i la incineració, previst també a la Llei de residus, ha de suposar un estímul cap a la transició a un nou model basat en la reutilització i la reducció dels fons. Vindrà acompanyat, a més, de diverses línies de subvencions per impulsar l'economia social i circular.

En segon lloc, és imprescindible fer un salt qualitatiu en matèria de conservació de la biodiversitat i de capacitat de gestió de la natura, tant els espais naturals protegits com les masses forestals. No podem oblidar que la

comunitat científica coincideix a atribuir a la pèrdua de biodiversitat associada a processos com la desforestació la successió de noves malalties víriques que els darrers vint anys han traspassat del regne animal a l'ésser humà, en el que es coneix com a processos de zoonosi. En aquest sentit, el darrer incendi a s'Albufera ens ha mostrat, una vegada més, com són de fràgils els nostres espais més preuats.

Finalment, no podem deixar de banda la salut del medi marí, aquesta Mediterrània que no només és la mar que envolta el nostre territori sinó allò que ens defineix com a poble. En aquests tres eixos, s'han de moure les nostres actuacions els pròxims anys. Hi fem feina per ser-hi i per donar sentit al nom elegit per al Fons de recuperació europeu. Perquè de tota la feina que puguem fer aquests anys, se'n beneficiaran les «*next generations*». Els ho devem.

ESCENA
AUDIOVISUAL
gestió tècnica integral

RAFEL GUARDIOLA

+34 687 99 43 74

rafel@escena-audiovisual.eu

2020, Coronavirus i la necessària transició feminista, ecologista i avançada en el social

Oihana Etxebarrieta Legrand

Parlamentària d'EH Bildu en el Parlament Basc

En demanar-nos aquest article se'ns demanava que expliquéssim de manera breu els reptes d'aquesta fase política i més específicament els reptes de la legislatura que acaba de començar en la Comunitat Autònoma del País Basc. Per a nosaltres la clau és que aquest és temps d'accions, temps d'emprendre, temps de deixar la paràlisi a un costat i començar a moure's. Descartar la improvisació i començar a pensar en clau de país. Hi ha molt en joc i per desgràcia, sembla que en els pròxims mesos hi haurà encara més.

És moment de mirar a la situació des d'una doble perspectiva: hem de respondre a les qüestions que necessiten solucions immediates, la crisi, sanitària, econòmica i psicosocial que patim però també necessitem respondre als reptes que com a poble enfrontarem en els pròxims anys, transformar la nostra economia model productiu, recuperar la nostra sobirania, buscar solucions de solidaritat intergeneracional, fer front al masclisme-patriarcal i en definitiva fer d'Euskal Herria un lloc perquè totes les persones puguem viure dignament.

Ens adonem que si bé la perspectiva és doble, totes dues qüestions estan interrelacionades, la resposta a aquesta crisi marcarà una senda per al futur i per això volem presentar una reflexió sobre els efectes de la pandèmia:

Considerem que aquesta situació no ha fet més que treure a rel·luir les mancances de l'actual model institucional i de governança i per això mateix ens mostren alguns dels majors reptes de futur.

La crisi reforça la nostra aposta per uns serveis públics integrals i ben finançats i és que la sanitat, les cures o l'educació són massa importants per a deixar-los en mans privades i mantenir-les en la precarietat permanent, sempre al límit de la seva capacitat.

La crisi ens mostra a més que la majoria de les tasques que s'han considerat essencials són exercides en la seva majoria per dones en condicions precàries. Sigui en sanitat, en educació o en l'àmbit de les cures a persones de la tercera edat.

La crisi ha demostrat la importància del treball en comú, de la cooperació, el treball comunitari i la sobirania local, com hem constatat en alguns dels ajuntaments governats per EH Bildu, on un altre model de Governança i gestió de la crisi han demostrat les seves virtuts.

Aquests són en la nostra opinió els eixos dels pròxims anys. Què fer i com fer-ho, ja que ambdues van juntes. Per a fer front a aquesta situació i sortir reforçats i amb una visió de futur Euskal Herria Bildu estableix com a gran repte promoure una transició, feminista, ecologista, avançada en el social, basada en un sistema públic reforçat. Una transició en la qual posem les vides de les persones en el centre, les cures en el centre. Per a conformar una comunitat (humana, no autonòmica) que cuidi a totes les

persones que la integren. Una transició que permeti a la joventut del nostre desenvolupar projectes de vida dignes.

Tot això és impossible des de l'actual model de subordinació amb l'Estat, necessitem disposar de totes les eines per a poder assegurar el futur del nostre país. I últimament sentim molt que aquest no és el moment per a debatre sobre sobirania, sobre el projecte nacional, sobre el projecte polític que cadascuna de nosaltres tenim per a aquest país. Però és ara precisament quan aquest debat és més important que mai.

Les decisions que es prenen a Madrid tenen un cost important per a nosaltres, el cost de la dependència política i el seguidisme d'alguns partits ens condemnen a estar encadenats a un model econòmic i social que no es correspon amb la realitat del nostre teixit econòmic i amb la vida dels nostres pobles i barris.

Si volem fer front a la pandèmia i caminar cap a una societat més justa i igualitària necessitem comptar amb serveis públics sòlids, ben equipats, que treballin cada dia en favor de la ciutadania, que innovin...i que siguin un dels senyals d'identitat d'aquest poble. Amb treballadores i treballadors que se sentin orgullosos del servei públic en el qual treballen. Per posar un exemple el percentatge de la despesa sanitària pública és del 5.3% i no sols està per sota de la mitjana europea, sinó que ha retrocedit des del màxim del 6,3 que vam tenir en el 2009. I això és fruit de les prioritats que han establert els últims governs d'aquí i això té un cost: sofreix la salut de la gent.

Però sostenir aquests serveis públics requerirà un important esforç financer, haurem d'assegurar suficient finançament, per al que necessitarem al seu torn una economia sana. És urgent prendre mesures per a respondre al col·lapse econòmic actual, però necessitem començar a establir els fonaments d'una economia més verda, més sostenible...

Ens enfrontarem amb grans reptes, i les respostes han de ser proporcionals. Però no ens enganyem, totes sabem que les respostes estaran coixes si la nostra capacitat d'acció ens ve limitada.

I aquesta qüestió també ha d'estar en el centre del debat polític, perquè és fals que hi hagi un debat social i un altre nacional. El debat és únic: parlem de drets. De drets de la ciutadania. No es pot abordar el debat nacional sense plantejar com volem construir aquest país; però tampoc es pot parlar de drets socials obviant que no tenim capacitat de decidir, que sempre hem de caminar demanant permís.

I al cap i a la fi com va dir Maddalen Iriarte en el seu discurs com a candidata, els homes i dones d'EH Bildu volem una societat que aspiri a la felicitat, amb llibertat.

Nathaniel Rugh

Nord-americà resident a Mallorca

La diferència entre els candidats no podria resultar més abismal. Donald Trump i els seus fidels seguidors criden que es pari de comptar vots en els estats més decisius en aquesta elecció, mentre que Joe Biden i els manifestants al carrer defensen la democràcia i el dret no sols a votar, sinó a comptar els vots, emesos de forma totalment legal. Mentrestant, molts dels actes electorals acaben amb desfilades de gent en enormes camionetes tot terreny mostrant banderes nord-americanes

forbes.com.mx

sobredimensionades, i amb freqüència l'única manera de diferenciar entre les dues desfilades és el color de la pell dels participants i els noms de cada candidat inscrits en les banderes, la qual cosa ve a demostrar una cosa única de la política ianqui. Sens dubte, els actes electorals són molt diferents en aquest moment de pandèmia global, amb Biden portant màscara i amb regles estrictes que els seus simpatitzants han de seguir per a poder assistir a aquests, mentre que Trump aterra amb el "Air Force One" (el jet presidencial) davant hordes de partidaris embogits, molts sense portar màscara ni guardar distàncies. Només es pot comparar amb actes polítics en països governats per dictadors de pacotilla.

Trump va anunciar la mateixa nit de la data oficial electoral que portaria qualsevol cas de vots que arribessin per correu després de l'elecció al Tribunal Suprem Federal, on acaba de sumar-se la tercera jutge triada per ell mateix i el nomenament del qual va ser ratificat pel Senat, controlat pels Republicans, de forma accelerada i molt polèmica donada la proximitat al primer dimarts de novembre. A Pennsilvània el Tribunal Suprem de l'estat va decidir que era totalment legal comptar els vots que arribessin per correu dies després del dimarts mentre que s'enviessin no més tard de la mateixa data electoral, la qual cosa no és diferent del que esdevé en molts estats. Tot això ve ocorrent dins d'un context en el qual el cap de Correus (USPS), partidari i *mega-donant* de la campanya de Trump, fa mesos que intenta fer que la institució pública més popular del país sigui menys funcional perquè els vots no arribin als col·legis electorals. Fins i tot, l'USPS es va negar complir una ordre judicial federal que ordenava al servei de Correus localitzar i lliurar totes les paperetes que faltaven, estimades en més de 300.000, als col·legis electorals abans de les 15.30 del mateix dimarts. Aquesta quantitat de vots no comptats podria decidir qui guanyaria en llocs tan decisius com el meu estat natal, Geòrgia, on una mobilització massiva de la ciutadania podria assegurar la victòria de Biden i els Demòcrates en el Senat.

L'estratègia de llevar el dret al vot als Estats Units no és res nou. Es podria dir que és "American as apple pie", "tan americana com el pastís de poma". Llevar el vot dels homes afroamericans després de la guerra civil i l'alliberament dels esclaus era el més habitual en aquella època. Poc després, a principis del segle XX, va sorgir el Klu Klux Klan, l'estratègia del qual era intimidar a la comunitat negra fent linxaments públics sense cap conseqüència per als assassins. Més tard va venir el moviment pels drets civils, liderada per persones com Martin Luther King Jr., la qual cosa va obtenir molts avanços per als afroamericans i altres grups minoritaris en l'àmbit electoral, entre molts altres àmbits. No obstant això, polítics de tot el país continuen amb la tàctica d'impedir o limitar el vot de persones de color, que solen votar més sovint a l'esquerra, llevant-les de les llistes de votants registrats. Si no està registrat en aquestes llistes, quan un individu arriba al col·legi electoral se li nega el seu dret a accedir a una papereta.

Desafortunadament, les estratègies antidemocràtiques no són totalment exclusives del Partit Republicà. Els Demòcrates van ser exposats per *Wikileaks* mitjançant correus electrònics filtrats del DNC (Comitè Nacional Demòcrata), que van mostrar les múltiples formes en què les elits del partit van afavorir a Hillary Clinton sobre Bernie Sanders en les eleccions primàries de 2016. A Arizona els responsables de les eleccions primàries del partit van reduir la quantitat de llocs per a votar, la qual cosa va afavorir a Clinton, amb molta gent que no podia esperar diverses hores en la cua per a elegir el futur candidat demòcrata. A Califòrnia els treballadors van ser instruïts per a no informar els votants que havien de demanar específicament una papereta de les primàries del partit. Va resultar que aquests votants van rebre l'anomenada "papereta provisional", que només es compta en casos especials. Es van acabar tirant centenars de milers de paperetes a les escombraries sense ser comptades.

Enguany el partit va permetre, en contra de les seves pròpies regles, a un mil-milionari i anterior alcalde republicà de Nova York, Michael Bloomberg, comprar un lloc en l'escenari de debat, sense cap possibilitat real de guanyar, per a atacar feroçment al socialista demòcrata Bernie Sanders, que anava per davant dels altres aspirants. En el moment de les primàries, quan era clar que només hi havia la possibilitat que guanyés Sanders o Biden, gairebé tots els altres candidats es van retirar de la carrera presidencial, i els més poderosos del partit van donar suport a Biden amb l'argument que un "socialista" mai podria guanyar, encara que les enquestes van mostrar que Sanders va tenir més probabilitats de guanyar contra Trump.

A aquestes hores sembla clar que Joe Biden serà el pròxim líder del país més poderós del món. Però els resultats van tan ajustats en tants llocs que donen moltes armes a Donald Trump i la seva banda de criminals per a proclamar, sense cap evidència, que els han robat la Casa Blanca. Els Republicans ja fa setmanes amb casos oberts en els tribunals intentat canviar les regles del joc, i estan obrint molts més per a intentar frenar el recompte de vots. Trumpistes armats, inclosos creients de la *conspiranoia* "Q-Anon," ja han fet intents d'entrar en col·legis electorals i parar una cosa tan banal com comptar. Donald Trump *Jr. ha declarat que això és una guerra, intentant mobilitzar als seus partidaris més rabiosos per a prendre les armes i defensar al seu "president legítim". D'altra banda, les manifestacions pro-democràtiques fent costat als treballadors electorals, que ja requereixen protecció després de rebre amenaces, continuen creixent. Quants més estats guanya Biden, redueix la possibilitat de violència als carrers.

Si no existís aquest antiquat sistema de col·legis electorals, establert ja fa més de dos-cents anys, i pensat per a donar més poder als homes blancs terratinents, en comptes d'un simple vot popular per a elegir al president, no hi hauria la possibilitat que una persona –i un partit– tan perillosa pogués manipular un exercici democràtic tan important. No obstant això, ni tan sols el partit més perjudicat per aquest sistema ha fet un esforç significatiu per a reformar-lo.

Ni tampoc el candidat Joe Biden ha promès assegurar la sanitat universal i gratuïta per als pacients, popularitzat per Sanders i un moviment de gent apoderada a canviar la política dels EUA, durant una pandèmia global. La sanitat ha estat l'assumpte més important entre la ciutadania aquesta vegada, amb el programa "*Medicare for all*" arribant a tenir un suport d'aproximadament el setanta per cent de l'electorat en diverses enquestes.

Mai hi ha hagut un moment tan tibant en la història moderna del país. És clar que el que fa falta ara mateix és una mobilització no violenta de persones que creguin en la democràcia per a frenar als neofeixistes amb somnis de grandesa. Amb aquesta pèssima qualitat de polítics dirigint un sistema fracassat dins d'un context de crisi civilitzadòria, amb les amenaces de guerra nuclear i amb un clima cada vegada més càlid i inestable, és clar que no ens salvaran. Ara seria el moment de deixar enrere la política d'enfrontament que moltes vegades sembla a bandes d'afecionats d'equips de futbol americà.

Hem d'espavilar-nos, i aviat, perquè només podrem sortir d'això trobant noves formes democràtiques, mentre reforcem les que encara tenen valor, per a arribar a acords molt necessaris i crear la possibilitat d'un futur que inspire a les generacions actuals i les que vénen.

El poble té la veu 3.1 500 ANYS DE REVOLTA 500 ANYS DE GERMANIES (1521 - 2021)

El 7 de febrer de l'any que ve, 2021, es compliran cinc-cents anys d'un dels episodis més rellevants en la història de Mallorca: la Germania, aixecament que s'inicia el 7 de febrer del 1521 i acabà el 7 de març del 1523.

Ha de quedar palès que les motivacions que provocaren l'esclat de l'aixecament agermanat són múltiples i provenen de segles anteriors, a les quals no se'ls havia posat remei.

De fet, part de la casuística de l'esclat agermanat prové de la revolta de 1391 i de l'aixecament forà de 1450.

Entre els principals objectius dels alçats trobem els de posar fre a la corrupció duta a terme per part de les oligarquies ciutadanes; una redistribució justa dels impostos i gaudir de llibertats polítiques i socials per als estaments més humils de la societat illenca. A més a més, la revolta contra l'espoli fiscal, tenia importants continguts socials, fins a arribar a proclamar que «cap captiu de la terra no podia ser esclau».

El 1521, els sectors més clarividents de la societat havien arribat al convenciment que el Regne de Mallorca mai seria lliure si no eren els mateixos afectats els que transformessin les estructures del poder que els mantenia en la captivitat més abjecta. Una de les primeres accions dutes a terme pels agermanats va ser la de crear un òrgan nou anomenat la Tretzena - a imitació de la Valenciana Junta dels Tretze - constituïda per l'Instador del bé comú, Joan Crespí i dotze tretzeners, representant la ciutat i la part forana. Pel que fa a les mesures que es prengueren, tant Joan Crespí com Joanot Colom engegaren una sèrie de reformes polítiques per dur a terme una progressiva reducció del deute a través de la "Santa Quitació", l'elaboració d'un cadastre per tal que tothom contribuís d'acord amb la vàlua dels béns posseïts i, també, la supressió de certs drets personals que afectaven, molt directament, l'estament popular.

L'oposició granítica dels sectors més allerats, conscients que tals reformes podien perjudicar la seva privilegiada situació, juntament amb l'oposició de l'emperador a escoltar als seus súbdits, no deixà altra opció als revolats que la rendició o la lluita fins al final. Al llarg dels 25 mesos que durà la germania mallorquina es produïren desafeccions del bàndol agermanat, però molts altres moriren en batalla, com les de Son Fornari i Rafal Garcés. En poc temps, l'avanç de les tropes reials per l'illa va ser imparable i l'últim reducte agermanat, Ciutat, va ser ocupada el 7 de març del 1523 d'acord amb unes capitulacions que no serien respectades.

La repressió, en aquest cas no s'inicià un cop caigué la ciutat, sinó que s'havia iniciat ja l'octubre i novembre anteriors. A més de les sentències a mort, també es confiscaren centenars de béns i s'imposaren multes econòmiques. Entre els nombrosos executats, destaca el líder de l'aixecament, Joanot Colom, el qual fou executat, esquarterat, i el seu cap va estar 299 anys dins una gàbia penjada a la plaça de la Porta Pintada. Com a resultat de tot plegat ens trobem que la població minvà i s'empobrí, fins a tal punt que, només 30 anys després, començà a recuperar-se. Es va pretendre eliminar, per sempre, qualsevol record de vindicació col·lectiva dels mallorquins.

Emperò, no pogueren acabar amb la flama de la revolta. La Mallorca que avui es rebel·la contra la injustícia social, que reivindica el dret a la sobirania política, que renega del patriarcat, que abandera la defensa del territori i la llengua i la cultura catalanes, que lluita contra el canvi climàtic, que aspira a una societat cohesionada i solidària, és hereua dels agermanats.

Avui és d'estricta justícia recordar la Germania, no solament pel coratge que tingueren els nostres avantpassats en enfrontar-se a una administració pública corrupta i combatre una societat injusta, parcial i opressora, sinó perquè els valors que empararen aquesta lluita són ben vigents: democratitzar les estructures governamentals per tal que tots els ciutadans gaudeixin dels mateixos drets i oportunitats.

Cal, per tant, honorar la seva obra i atorgar-los la justícia que en el seu moment els fou negada i que ha estat ignorada per la historiografia conservadora i tradicionalista. El discurs dels vencedors ha estat el que ha prevalgut dins «determinats cercles oficials», predisposats a criminalitzar les accions dels agermanats, segurament perquè, abans i ara, els seus principis i actituds fan nosa a determinades ideologies.

Servar i difondre la memòria col·lectiva, tant popular com institucional, dels moviments socials que han perseguit un futur millor per al poble de Mallorca és un deure per a tota persona que es vulgui comprometre amb la democràcia i amb el benestar d'aquesta terra. Així doncs, serveixi aquesta commemoració per a reivindicar també les lluites compartides que durant anys han combatut en diferents àmbits per fer-nos avançar com a poble.

Benvinguda és l'hora en què dones i homes compromesos en la recuperació de la nostra memòria històrica i en la defensa de valors com la llibertat, igualtat, la sobirania i la justícia social, hem decidit retre homenatge als que fa 500 anys en foren precursors: «Els agermanats», i com ells cridaren: Pac qui deu! Mori el mal Govern!

I en conseqüència: Convidam a tota la ciutadania i les Institucions de Mallorca a afegir-se a aquesta crida i a compartir tots els esdeveniments que es faran durant aquest proper 2021 en memòria dels nostres avantpassats.

www.germanies500.cat

facebook.com/germanies500

twitter.com/germanies500

instagram.com/germanies500

contacte@germanies500.cat

Entitats organitzadores

Hi col·laboren

El poble té la veu 3.2 *Proposta del Fòrum de la Societat Civil*

Les entitats sota-signants treballem sobre temàtiques diferents i en conjunt tenim una base social molt ampla. Som entitats sense afany de lucre, democràtiques, transparent, que des d'una pluralitat de visions, representam una part important de la societat civil de les Illes Balears i entenem que la participació real i efectiva és imprescindible en una societat democràtica avançada.

Ens sentim molt preocupats per la situació actual de la nostra comunitat i volem col·laborar, aportar idees i accions positives per tal de minimitzar l'impacte de la crisi que ha portat el coronavirus en aquelles persones que més la pateixen, i orientar el futur cap una societat més forta, més resilient, més equilibrada, més justa i pròspera, amb l'obligació d'assumir el repte social, laboral i de l'emergència climàtica i el col·lapse ecològic.

La crisi actual causada per la COVID ha aguditzat altres crisis que ja havíem patit anteriorment, especialment des de la sortida de la crisi financera internacional del 2008. Podem esmentar els danys als drets socials i laborals, el canvi climàtic, la pèrdua progressiva del nostre patrimoni, la inestabilitat del teixit cultural, el col·lapse de la mobilitat, la sobreexplotació dels recursos i del territori, les desigualtats socials, l'envelliment de la població i una economia totalment desequilibrada pel monocultiu turístic.

Des dels nostres respectius àmbits d'actuació i experiències, les entitats sotasignants ens hem dedicat contínuament a posar al centre de l'esfera pública de la nostra societat, múltiples i diverses propostes als diferents reptes que tenim, cada vegada més grans i difícils de solucionar. Hem fet propostes legislatives, econòmiques, organitzatives, formatives, que suposen tot un bagatge de coneixement i experiència col·lectiva que representam.

Sortir de la situació en què ens trobam davant aquesta crisi, sistemàtica i multidimensional, requereix molt de debat públic que fonamenti tant la planificació estratègica com l'acció present i futura, i que les administracions escoltin la pluralitat de veus existents a la societat civil.

Fa dècades que a les Illes parlam de la necessitat de canviar el model, però és en moments com aquest, quan hem estat colpejats per la crisi social i econòmica que implica la COVID, que aquest repte es fa inajornable. Aquest és el principal objectiu d'aquest Fòrum de la Societat Civil: formular i debatre propostes de present però sobretot de futur sobre el canvi de model, que no poden estar basades en les mateixes receptes de sempre. Propostes que han de generar consensos socials molt amples i que han de ser escoltades pels poders públics, per tal de poder transitar cap a una societat que no deixi ningú pel camí.

D'ençà que la pandèmia va arribar a Espanya, i també a les Balears, hem assistit a dos tipus d'accions per part del Govern i d'altres entitats que l'han recolzat: unes encaminades a lluitar sanitàriament contra la COVID, i altres dirigides a recuperar la normalitat econòmica i social.

PROPOSTES PER APLICAR AQUEST ANY 2020

Tot i reconèixer l'esforç que s'ha fet fins ara, nosaltres trobam a faltar **un tercer grup d'accions**, de caràcter estratègic, dirigides a la necessària visió del futur que hem de construir per a la nostra societat, en un món cada vegada més globalitzat i més incert, amb un model econòmic que s'ha mostrat massa vulnerable, que genera desigualtats socials, precarietat i pobresa, i amb el repte de l'emergència climàtica. Per omplir aquest buit nosaltres proposem les següents accions per posar en marxa ja, dins aquest any 2020:

1) Elaborar un "Pla rector de transició de model econòmic, ecològic, cultural i social " a partir dels nombrosos documents que ja han estat elaborats per part de diferents col·lectius i organismes, i amb la participació de tota la societat civil organitzada, amb l'objectiu d'aconseguir un consens social molt ample. Hem de garantir la coherència entre les polítiques de **reactivació econòmica** a curt termini i **l'estratègia de transició** social, laboral i ecològica a mitjà i llarg termini, perquè les primeres no hipotequin la segona. També és imprescindible implicar a l'administració de l'Estat, especialment pel que fa als aspectes econòmics de finançament de la nostra comunitat, i a la gestió de les infraestructures de competència estatal (transports, energia, ports d'interès i aeroports).

2) Que les administracions es comprometin efectivament amb aquesta transició necessària: Això implica si més no tres qüestions:

- primera, establir un òrgan de **gestió del Pla de Transició**, ja sigui a través d'una oficina pública o per un organisme públic-privat, o bé mitjançant una altra fórmula consensuada. Ha de ser capaç de fer propostes d'accions estratègiques viables que haurien de posar en marxa les administracions pertinents i que també haurien d'implicar a l'empresa privada i a la ciutadania en general. El mateix òrgan també tendria una funció de **seguiment de les accions acordades**, amb objectivitat, eficiència i transparència.

- segona, que les administracions públiques pertinents, incloquin en els pressuposts de 2021 una partida econòmica per fer front a les despeses de les necessàries per engegar el procés, i revisar els elements de fiscalitat autonòmics per poder dotar la comunitat autònoma de fons econòmics suficients per abordar la transició en totes les seves dimensions.

- tercera, que les diferents administracions (Govern, Parlament, Consells insulars, Ajuntaments) es comprometin amb aquesta qüestió i actuïn de forma coordinada entre elles i amb la societat civil, als seus respectius àmbits.

3) **Generar més participació per gestionar la crisi**, en la qual tots els sectors i col·lectius socials s'hi vegin implicats. No deixar la sortida de la crisi únicament en mans de l'administració pública o els mercats. Tant en l'esfera autonòmica com insular i municipal, **les entitats de la societat civil volem ser presents** en els organismes i espais pertinents per tal de fer arribar i debatre, amb tots els actors, les polítiques immediates i que han de configurar la base de les polítiques de futur. Tot això és possible en el marc jurídic de la Unió Europea i la Constitució, i amb els canvis normatius autonòmics que calguin.

A més d'aquestes mesures a curt termini, que consideram imprescindibles per visibilitzar aquest compromís necessari de les administracions perquè el canvi de model no quedi novament en paraules buides, des del Fòrum de la Societat civil ens comprometem en l'elaboració i proposta d'accions que s'haurien de posar en marxa a mitjà i llarg termini. Unes mesures que començarem a debatre i formular des de la nostra pluralitat i de forma autònoma a partir d'aquest mes de setembre, tot mirant de sumar el màxim d'organitzacions socials de totes les Illes a aquest projecte. I que aspiram al fet que contribueixin a una acció acurada dels poders públics i formin part d'aquest **Pla Rector de la Transició**, en el marc d'unes directrius socials i econòmiques de l'Estat Espanyol i la Unió Europea que s'han de posar al servei de la millora d'una comunitat que ha quedat en estat d'emergència.

Llistat d'entitats signants

ARCA	Joves Arquitectes de Mallorca
CCOO	Mercat Social
Cercle d'Economia de Mallorca	Obra Cultural Balear
Col·lectiu Alternatives	Palma XXI
Coordinadora d'ONGDs (CONGDIB)	PIMEM
EAPN-Xarxa per la Inclusió Social	Pla de Mallorca XXI
Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Palma	Tramuntana XXI
Fundació Gadeso	STEI-Intersindical
Fundació Iniciatives del Mediterrani	UGT
Fundació Marilles	Unió de Pagessos
GOB	

José Luis García

Secretari General de CCOO Illes Balears

La crisi de la COVID19 ho ha malmès tot, i el sindicat no n'ha estat l'excepció. L'estat d'alarma i el confinament domiciliari en els primers moments va fer que les necessitats de les treballadores i els treballadors, pel que fa a informació i assessorament, creixés, lògicament fruit de la incertesa que produïa una situació mai viscuda. Per tant, el sindicat va haver d'adaptar-se a aquesta nova realitat on a la dificultat de mobilitat se sumava a la necessitat derivada de les conseqüències de la pandèmia en l'economia i, en general, al món del treball.

El sindicat no ha aturat la seva activitat, més aviat al contrari, ha hagut de multiplicar-se per donar resposta a les situacions laborals que sorgien a conseqüència de les restriccions d'activitat, de la interpretació de multitud de normatives que anaven publicant els diferents governs (estatal i autonòmic), i ho va fer adaptant-se a la situació en qüestió d'hores per poder atendre al conjunt de la classe treballadora (afiliats i no afiliats a CCOO) posant tots els recursos humans a disposició d'aquesta tasca. El sindicat ha hagut de reinventar la manera de fer, passant de l'atenció personal al centre de treball a una atenció telefònica i telemàtica, fins i tot la negociació amb les empreses dels Expedients de Regulació Temporal d'Ocupació (ERTO) s'ha fet d'aquesta manera.

Però a més, s'havia d'atendre la interlocució amb el Govern per poder protegir, laboralment i econòmicament a les treballadores i els treballadors de les nostres Illes, per tant, havíem de ser proactius per a fer arribar al Govern de les Illes Balears les propostes sindicals, com per exemple, la interpretació per la qual els fixos discontinus entressin en els ERTO o reclamant prestacions extraordinàries pels col·lectius que més vulnerables en una situació com la que estàvem vivint amb l'activitat laboral pràcticament aturada.

Aquesta crisi ens està posant a prova a totes i tots, i n'hem de treure algunes lectures positives: s'estan fent valdre els serveis públics i la necessitat de reforçar-los, així com la necessitat d'una fiscalitat que els pugui proveir aquests serveis amb qualitat. Enfront d'una necessitat social greu, no hi cap l'individualisme, i les solucions són col·lectives. El sindicalisme confederal i de classe es posa en relleu com a defensor i representant dels interessos de totes les persones treballadores.

En aquests moments, que la major part de la societat valora la tasca que fan les treballadores i treballadors que cobreixen les nostres necessitats essencials, els sindicats i, per tant, els sindicalistes també són valorats. I no ho dic per dir-ho, les dades objectives són que s'ha produït un important increment de l'afiliació -més de 500 persones des de l'inici de la pandèmia-, això ens fa ser optimistes de cara a la sortida de la crisi, on haurem d'estar més junts que mai per defensar els nostres interessos.

I és que, amb caràcter general, l'afiliació al sindicat creix, així com la seva legitimitat social, quan són percebuts com un instrument útil per a la millora de les condicions laborals i socials tant, en l'empresa com en els espais d'interlocució i concertació social, per tant, aquests increments d'afiliacions són un bon símptoma i ens donen forces per a seguir en la mateixa línia.

Probablement hi haurà un abans i un després d'aquesta crisi sanitària, però sense dubte CCOO hi ha estat, i també hi serà.

Què està passant? 4.1 **Memòria del Consell Econòmic i Social de l'any 2019**

Sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears

Josep Valero

Secretari General del Consell Econòmic Social

El 29 d'octubre passat es presentà al públic a l'hotel Melià Palma Marina, la Memòria del Consell Econòmic Social sobre la realitat econòmica, social, laboral i mediambiental de les Illes. Aquest treball forma part de les obligacions institucionals d'aquest, segons dicta la mateixa Llei constitutiva de la institució.

Però aquestes Memòries són també una eina molt potent per donar una visió global de l'estat de la comunitat. Entorn de seixanta persones participen en la seva elaboració, a partir de les darreres actualitzacions de les dades estadístiques oficials disponibles. En l'esforç realitzat en la Memòria de l'any 2017, es varen poder recuperar un seguit de sèries històriques de dades, que per la suspensió del CES decretada per Bauzá el 2012, varen quedar paralizades. Per tant, les Memòries no sols donen una visió estàtica de l'any analitzat, sinó que en molts d'aspectes, complementen la realitat dinàmica de les tendències i dels fluxos econòmics, socials i mediambientals.

Per altra banda la Memòria del Consell Econòmic i Social 2019 ens situa a les Illes en la realitat pre-pandèmia de la Covid19. Les comparacions amb les dades que reflectirà la Memòria de l'any 2020 seran prou colpidores. L'any 2019 comença a trontollar la tendència al creixement continuat iniciat l'any 2014. S'alenteix el creixement del VAB interinsular al 2%. Així i tot, les repercussions d'aquest creixement en la reducció de l'atur, taxes de pobresa, alguns altres indicadors del mercat laboral, surten relativament millor posicionats respecte a les altres autonomies de l'Estat. Malgrat la realitat estructural de la temporalitat, treballs parcials i rotació de contractes, segueix essent prou important i amb tendència a créixer. El mercat de l'habitatge i els lloguers pugen molt per sobre de l'índex d'inflació, sense dubte per la compra de persones i capital estranger, de més d'una tercera part de les transaccions immobiliàries. Amb altres paraules, el model de creixement es va reproduint a una velocitat més lenta, però amb les mateixes conseqüències d'increment de les externalitats mediambientals, treballs poc qualificats i pèrdua relativa de rendibilitat empresarial, si no és incrementant l'extracció bruta de plusvàlua.

Malgrat tot no cal caure en la simplificació del diagnòstic. Hi ha dades positives en l'increment del personal investigador, l'increment pressupostari de les Administracions públiques cap a la sanitat, recerca, educació, serveis socials i cultura. Les taxes d'endeutament privat del 89% del PIB regional, són molt inferiors a quan esclatà la crisi de 2008. El deute global de la comunitat autònoma és del 27% del PIB interinsular, mentre que la de l'estat és del 100% sobre el PIB espanyol. El dipòsit de les famílies i dels privats suposen el 80% del PIB. Unes dades per intuir la capacitat de resistència comunitària de cara a la gran crisi oberta aquest 2020 per la pandèmia.

La virtualitat de la memòria del CES és que dóna una visió de conjunt de tot un seguit de problemàtiques, que una vegada plantejades, animen a un posterior aprofundiment pel seu millor coneixement i tractament. També ajuda a conèixer una mica millor l'entramat institucional de la comunitat, a on el paper dels Consells insulars és clau en temes d'ordenació territorial, protecció mediambiental, gestió de residus, gestió de carreteres i mobilitat, serveis socials, promoció de la cultura, desenvolupament local, promoció turística, i excepte el Consell de Mallorca, també en transport terrestre i agricultura. Un entramat que porta en alguns temes un esforç de recerca i tractament de dades, ja que les fonts estadístiques a vegades no són homogènies, o estan compartides en diferents àmbits de gestió administrativa.

Al Parlament s'ha celebrat fa poc el debat sobre l'estat de la comunitat. El portaveu de MÉS per Mallorca Miquel Ensenyat es referí a l'estudi de prospectiva H2030 que publicà el CES el passat març de 2019. Em sembla important que el CES sigui tingut en compte com una entitat útil a la societat de les Balears. La Memòria del CES 2019 és el vertader i real estat de la comunitat. Una gran i completa ecografia. L'avaluació del seu diagnòstic i les receptes pel tractament dels seus mals, ja són figures d'altre paner.

<https://somenergia.coop>

**Una Alternativa per un
Nou Model Energètic**

**Tens energia per
canviar el món?**

Fes-te soci

La cooperativa de consum i
producció d'energia verda.

Què està passant? 4.2 **El multiplicador turístic, la COVID-19 i una proposta viable de revisió del model turístic**

Ferran Navinés

Economista

1 El multiplicador turístic

A la Memòria del Consell Econòmic i Social sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2019 s'acaba de publicar el Requadre I-2:

Compte satèl·lit del turisme de les Illes Balears 2014 escrit per Mar Moratal Castillo, pp. 177-189

(vegeu: <http://www.caib.es/sites/ces/f/335023>)

En aquest requadre es publica a la pàg 187 el multiplicador turístic del PIB al quadre IR-2.5 sota la denominació "Efectes del turisme sobre el PIB balear el 2014". Segons aquest multiplicador, la despesa turística a Balears genera uns efectes directes sobre les branques que estan directament prestant serveis turístics als turistes (hotels, bars, restaurants, agències de viatges, empreses de lloguer de cotxes, discoteques, etc. que s'han estimat en el 18,1% del PIB regional.

Però l'efecte total de la despesa turística sobre el PIB regional no s'esgota pels efectes directes, ja que també es donen els efectes indirectes, generats per altres branques d'activitat que són proveïdors de les branques que s'han considerat directament turístiques, cas de: aliments i begudes, construcció, productes del sector primari, tèxtils, bugaderies, electricitat, aigua i gas, manteniment, consultores, empreses de serveis per a les empreses turístiques, etc., les quals representen el 7,6% del PIB regional. Llavors el PIB regional turístic total generat pels efectes directes (18,1%) i indirectes (7,6%) de la despesa turística és del 25,8% i el multiplicador del turisme es defineix com la ràtio entre: el PIB regional turístic total (25,8%) / PIB efectes directes del turisme (18,1%) = 1,43

Per altra banda, els comptes satèl·lits del turisme per l'any 2014, estimen un PIB turístic de 7.019 milions d'euros i una despesa turística de 9.728 milions d'euros, per la qual cosa, dona una relació PIB turístic /Despesa turística del 0,7215.

2 Càlcul dels efectes del coronavirus sobre el PIB regional el II Trimestre de 2020

Sabem que la despesa turística d'abril, maig i juny 2019, segons l'IBESTAT, va ser de 5.156 milions €, i també sabem que pràcticament la totalitat d'aquesta despesa turística s'ha perdut al llarg del segon trimestre de 2020¹. Llavors podem inferir que si es manté la ràtio de 0,7215 cèntims d'euro de PIB turístic generat per cada euro de despesa turística, la pèrdua de la quasi totalitat de la despesa turística del II trimestre ha arrossegat una caiguda del PIB equivalent a 3.720 milions €, que incorpora els efectes directes, indirectes i induïts², tal com s'explica a continuació.

També sabem que la caiguda interanual del PIB del II trimestre de 2020 ha estat del 40%. Això vol dir que si el PIB del II trimestre del 2019 va ser de 9.028,6 milions €, l'impacte de la COVID-19 sobre aquest valor s'ha distribuït de la següent manera:

- 1 PIB no turístic que ha resistit la crisi: (el 60%), equivalent a 5.417,2 milions d'€
- 2 PIB sobre el que ha impactat la crisi del COVID-19: (40%), equivalent a 3.611,4 milions d'€
 - 2.1 PIB turístic directe: (el 25,8%), equivalent a 2.329,4 milions d'€
 - 2.2 PIB turístic indirecte: (el 7,6%), equivalent a 686,2 milions d'€
 - 2.3 Efectes induïts pel turisme: (el 7,8%), equivalent a 704,4 milions d'€
 - 2.4 PIB generat per la despesa turística del II Trimestre 2020: -31,29 milions d'€
 - 2.5 Errors i omissions³: -77,31 milions d'€

3 Càlcul cost d'oportunitat d'eliminar el 15% de la planta obsoleta equivalent a unes 70.000 places⁴

En el treball "Els costos de transició a l'economia balear: una primera aportació. A la recerca del Sant Grial econòmic" de Carles Manera-Ferran Navinés-José Pérez-Montiel-Miquel Quetglas, presentat al seminari del Col·lectiu Alternatives celebrat a Can Alcover el passat 26 de setembre, es va presentar aquesta hipòtesi de treball.

Si agafem l'any 2019 com el darrer any d'una certa "normalitat" de la temporada turística, podríem fer un primer càlcul sobre el cost d'oportunitat que representa renunciar al 15% de la despesa turística: Despesa turística 2019 total: 16.511 milions €

Reducció 15% per eliminació de l'oferta obsoleta: 2.477 milions € de despesa turística anual

Si suposem una relació del PIB turístic respecte a la despesa turística del 0,7215, llavors la reducció del PIB turístic anual seria de: 1.787 milions €, equivalent a un poc més del conjunt d'activitats dels serveis comptabilitzades com: Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment; reparació d'articles d'ús domèstic i altres serveis.

Si el cost es reparteix al llarg de deu anys, el cost anual en termes de PIB seria d'uns 180 milions €, equivalent al que genera l'activitat del sector primari que està entorn dels 200 milions € anuals.

Aquest cost d'oportunitat no representa cap problema per l'economia de les Illes Balears, ja que només la millora de la qualitat i del preu del producte turístic el podria absorbir sense cap disrupció important.

1 L'IBestat valora la despesa turística total a Balears del segon trimestre de l'any 2020 en només 43,37 milions d'€.

2 Els efectes induïts són equivalents al PIB generat per la producció de béns i serveis no turístics que han satisfet la demanda de les rendes salarials i del capital que s'han generat a les activitats directament i indirectament relacionades amb el turisme.

3 Derivats de les estimacions dels multiplicadors i de les relacions PIB turístic/despesa turística, que com es pot comprovar són mínims.

4 Aquesta és una simple hipòtesi de treball.

Què està passant? 4.3 *Renda Bàsica Universal, imprescindible*

Prosocial

Per què, des de Prosocial, apostam per la Renda Bàsica Universal? La nostra resposta és clara, per la nostra concepció de la realitat i del rol que jugam en ella tots els recursos i sistemes de serveis socials. Allò que en una empresa es diria missió, visió i valors. És ben hora de superar l'assistencialisme en el qual encara ens trobam hereu d'un concepte caritatiu del fenomen de la pobresa, (on un ajuda com a acte de bona fe) i assumir-nos com a agents de transformació social. La implementació de la RBU suposaria poder dedicar tots els nostres esforços a prevenir situacions d'exclusió social, a la tasca preventiva i comunitària que posa en evidència la salut d'una societat democràtica.

L'Informe FOESSA Balears 2018 ens alertava: Augmenten la desigualtat, l'exclusió i la conflictivitat social. Segons aquest informe, Balears se situa entre les regions espanyoles amb les taxes més elevades. Augmenten les diferències socials perquè la població més rica és cada vegada més rica. Balears és la tercera Comunitat Autònoma amb més exclusió: 1 de cada 5 persones pateix exclusió social (21.5%).

L'estratègia de la lluita contra la pobresa en el nostre sistema de benestar s'ha basat a donar subsidis i més subsidis als pobres. La gran quantitat de rendes, subsidis, ajudes, etc., són sempre condicionats. Aquestes depenen de cada tipus de prestació i varien segons la Comunitat Autònoma. Això suposa uns costos administratius alts, ja que necessiten una munió de funcionaris que controlin l'estricta compliment de les condicions que es posen. A més requereixen una gran quantitat de paperassa per sol·licitar, tramitar i fer-ne el seguiment.

Però, amb tants subsidis, ja no hi ha pobres? El més greu és que, malgrat la gran quantitat d'ajudes, rendes i prestacions disponibles, només un 7,6% de les persones en situació de risc de pobresa reben algun tipus d'ajuda (dada de la Xarxa EAPN-E). Cada vegada augmenta més la despesa global dedicada a les rendes mínimes d'inserció (de tall i quanties molt diverses) de les Comunitats Autònomes.

El que fins ara s'ha implementat és un exemple d'ineficiència, ho deia el relator de la pobresa extrema de l'ONU en la seva visita a Espanya pel febrer, mostrant-se sorprès per una burocràcia que ell anomenava del segle passat.

Segons l'Enquesta de Condicions de Vida de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), l'any 2018, la taxa AROPE era de 26,1%. Es refereix al percentatge de persones en risc d'exclusió social i pobresa. El 2004, aquesta mateixa taxa era del 25%. És a dir, ha augmentat l'exclusió social. Pot ser la implementació de la RBU sigui discutible, no ho és, però, el fet que l'actual sistema és absolutament ineficient.

La Renda Bàsica Universal no és una renda mínima més. La Renda Bàsica és una prestació monetària equivalent, almenys, al llindar de la pobresa, pagada pels poders públics d'acord amb uns principis. La renda bàsica ha de ser suficient per cobrir les necessitats bàsiques de les persones. La Renda Bàsica és universal. La perceben tots els ciutadans i ciutadanes i residents acreditats, sense excepció. La Renda Bàsica és incondicional, és a dir, es percep es tinguin o no altres ingressos, es tinguin o no feina, es sigui pobre o no. No és, per tant, una renda per a pobres. I, finalment, és individual. La Renda Bàsica la perceben les persones, no les famílies o les llars o els nuclis de convivència. Així, idò, s'entén com a dret de ciutadania, a cada membre de ple dret o resident de la societat.

"Ens han faltat referents femenins a la cultura"

Mercè Ginard i Curient

Aina Torres i Rexach (Barcelona 1984) és poeta, escriptora, periodista i gestora cultural. El seu darrer llibre, Dones Rebels (Sembra Llibres, València 2019), recupera de l'oblit un grapat de dones excepcionals del segle XX, entre les quals les mallorquines Aurora Picornell, Francisca Bosch i Rosa Bueno. Compromesa amb la causa feminista, ha creat amb la cantautora Meritxell Gené, l'espectacle poético-musical Mirada Violeta.

Les protagonistes de Dones rebels són un grup molt ample: de diferents àmbits laborals i geogràfics. Com les vares triar?

Realment era molt difícil triar-ne vint-i-dues. Ho vaig fer amb dos criteris: que haguessin nascut més enllà de l'any 1900 i que ja no fossin vives. A aquestes dones, els van caient vels de silenci. El primer, evidentment, pel fet de ser dones, el segon vel és per la seva mort. La intenció era tornar-les a fer reviure a través d'aquest llibre. Vaig voler que també hi hagués diversitat de tipologia de dones: des

d'escriptores fins a metgesses, sindicalistes, aviadores... Dones que van destacar en una societat monopolitzada pels homes: se n'esperava que es quedessin a casa, i en lloc d'això decideixen sortir en un espai públic que no només no els és permès, sinó que està dissenyat pels homes. Fan una triple jornada laboral: es dediquen a cuidar els fills i els marits, la professió i, a més a més, són escriptores, pintores... Aquesta és l'actitud heroica que s'està demanant a les dones, estar a tots els fronts i en un espai públic aliè. El que vol el llibre és tenir referents: ens han faltat referents femenins en la cultura.

Trobes que hi ha clixés respecte a la literatura escrita per dones?

Montserrat Roig va voler que les seves protagonistes fossin femenines, conscient que en faltaven. Això havia fet que les dones no ens poguéssim emmirallar en la literatura, ja que, la majoria de vegades, els protagonistes han estat masculins. Li deien que escrivia per a dones; semblava que les seves obres, com que tenien protagonistes femenines, només interessaven a les dones. En canvi, es donava per fet que els llibres amb protagonistes masculins eren universals. Era una manera de menystenir la literatura femenina. Hi ha una mentalitat misògina amagada; malauradament, el patriarcat el trobem a tot arreu.

Em pots citar un llibre imprescindible dins aquesta literatura?

Relacionat amb les escriptores que potser més he estudiat, diré dos llibres. Un de Maria Mercè Marçal, *Sota el signe del drac*: és un assaig sobre diferents temes i aleshores tracta molt del fet d'escriure i ser dona, de la necessitat de recuperar les que ens han precedit, de treure-les del silenci per tenir referents. El recomano exhaustivament. L'altre, també un assaig, és de Montserrat Roig: *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*. Explica com veu l'escriptura, com està condicionada pel fet de ser dona, i de per què va construir protagonistes femenines. Aquests dos llibres són una manera de conèixer per què escriuen i quines dificultats hi ha en el fet de ser dones i escriptores.

Montserrat Roig, Maria Mercè Marçal..., quins altres referents literaris tens?

Maria Mercè Marçal es va adonar que la majoria de llibres que tenia a la prestatgeria eren d'autors masculins. Aleshores va agafar una prestatgeria buida i expressament la va voler anar omplint d'autores femenines. A partir d'aquesta base vaig anar investigant: de Maria Mercè Marçal vaig saltar a Felícia Fuster i a Montserrat Abelló; d'ella a Sylvia Plath i a Anne Sexton... Tinc un ventall de dones escriptores de referència que ha estat fruit de la voluntat d'anar buscant. També hi ha alguns poetes homes que m'encanten, com Màrius Sampere o Dylan Thomas. M'agrada la poesia que juga amb les imatges. Molta gent es pensa que a la poesia sempre li hem de buscar un sentit racional. Però veiem un quadre i no tenim necessitat d'intentar entendre'l. Ens deixem portar per l'impuls que ens transmet estèticament. La poesia m'agrada així: no sempre has de cercar un sentit racional; m'agrada l'impacte estètic de les imatges, les paraules i la dialèctica. L'art és buscar aquest sacseig. M'agrada la poesia de dones pel fet de ser de dones, per haver estat silenciades, m'hi sento identificada. Però hi ha homes poetes que tenen la mateixa visió de la poesia que jo, i també m'hi sento vinculada.

Quins plans de futur tens? Potser un, Dones Rebels II?

No ho descarto. He gaudit molt fent el llibre. Ha estat molt bonic anar estirant el fil i reconstruint les seves vides. He tingut la sensació de fer justícia: les famílies han estat molt contentes quan els he explicat que recuperaria la mare o l'àvia. Em ve molt de gust, perquè tinc la sensació que en queden moltes per redescobrir. Però just ara he començat un nou llibre de poesia. Realment el faig per necessitat. *Dones rebels* ha estat per implicació política; la poesia és una qüestió més visceral, escric perquè necessito fer-ho, em surt de dintre, de manera més impulsiva. El nou poemari m'està sortint molt ràpidament: tot aquest estiu he recollit sensacions, idees, imatges... Ara tots els poemes em surten a raig. Espero tenir-lo acabat aviat, d'aquí a uns mesos, i poder-lo ja recitar, és el més bonic. Estic molt il·lusionada.

"La poesia és una qüestió visceral, escric perquè necessito fer-ho."

Construint alternatives 5.1 *Dinamització local agroecològica: l'Ecoregió Serra de Tramuntana*

Marta Ferriol i Margalida Mulet

Tramuntana XXI

El mes de setembre de 2020 s'ha engegat el procés participatiu per a construir a la Serra de Tramuntana una estratègia per a la dinamització econòmica mitjançant un model agroalimentari ecològic i local. Aquesta iniciativa ha estat impulsada des de Tramuntana XXI, juntament amb la Societat Espanyola d'Agricultura Ecològica (SEAE) i l'Associació d'Agricultura Ecològica de Mallorca (APAEMA).

Marta Ferriol Tramuntana XXI

Margalida Mulet Tramuntana XXI

Aquesta estratègia de dinamització està enfocada a la creació d'una ecoregió, entenent ecoregió com un procés que es porta a terme a una àrea geogràfica determinada, on agricultors/es, ciutadans/es, empreses del comerç i del sector turístic i de serveis, associacions i administracions públiques estableixen una estratègia de col·laboració o xarxa per a la gestió sostenible dels recursos locals. En definitiva el que es pretén es generar un sistema de governança cap a la sobirania alimentaria adoptant un model ecològic de producció i consum, per tal de millorar el potencial econòmic i sociocultural del territori.

Gemma Salvador SEAE

Per aquest fi s'ha convocat a persones de la societat civil vinculades a entitats i associacions locals (associacions de pares i mares, de gent gran, culturals...), així com als diferents sectors econòmics (pagesia, comerç, hostaleria, etc.) i polítics (batles i regidors, en la seva majoria de Medi Ambient) de set municipis de la Serra. En concret a Banyalbufar, Bunyola, Deià, Esporles, Valldemossa, Estellencs i Puigpunyent.

A cada un d'aquests pobles s'ha creat un espai de trobada i participació en aliança amb l'administració municipal, en el que s'ha pogut fer una primera diagnosi del potencial agroecològic local i els principals obstacles per produir i consumir aquests productes a escala local.

Aina Calafat SEAE

Aquesta informació ha estat recollida a partir d'un qüestionari, dissenyat específicament per aquest projecte, i mitjançant la realització de dinàmiques de grup.

Per assegurar la continuïtat del projecte s'ha volgut escollir un grup motor de cada poble, amb 3 o 4 integrants de perfils diferents, per a ser els portaveus i facilitar la comunicació i organització d'actes i accions en un futur.

Una vegada recollida la informació a tots els pobles, s'han analitzat i treballat els resultats de manera conjunta visualitzant les propostes sorgides com per exemple com comptar amb facilitats per tenir punts de venda del producte local als mercats municipals, que els productes locals tinguin major visibilitat a les botigues dels pobles, renovar la concessió als menjadors escolars que incloguin productes km 0 i ecològics, estudiar la possibilitat de crear bancs de terres municipals que es puguin destinar a l'agricultura ecològica o dissenyar una borsa de projectes per presentar als Plans de Desenvolupament Rural o altres fons de finançament.

Reunió a Esportes (17-09-2020)

De cara a engegar el projecte amb un pla d'acció concret s'ha convocat als grups motors de tots els pobles per a de manera conjunta prioritzar les accions a dur a terme a nivell de producció, de comercialització/distribució i de sensibilització/dinamització a curt, mitjà i llarg terme. D'aquesta manera s'ha creat una proposta pràctica d'intervenció en el territori que engloba un ampli ventall d'accions i activitats encaminades a promoure la sostenibilitat, l'equitat i la justícia en els sistemes alimentaris i les comunitats locals.

Aquest procés de dinamització l'han dut a terme quatre dones professionals en l'àmbit de l'ecologia, agroecologia, medi ambient i antropologia.

L'objectiu final d'aquest procés és reforçar la capacitat que tenen les comunitats locals per decidir com i amb quina finalitat es gestionen alguns dels béns comuns més bàsics, com ara la terra, les llavors, la matèria orgànica o l'aigua, i per descomptat, l'alimentació.

Trinxera municipal 71 **La COVID des dels municipis: de la crisi a l'oportunitat**

Lluís Enric Apesteguia

Batle de Deià

La crisi provocada per la COVID19 ha afectat tots els aspectes de la vida: des de la motivada preocupació per la salut a la traumàtica aturada de la principal activitat econòmica del nostre país, a més de la transformació de les relacions humanes, l'oci, la cultura, la mobilitat...

Aquest daltabaix l'hem viscut de forma molt directa des dels Ajuntaments. Sense tenir les eines legals, humanes o pressupostàries suficients, hem hagut d'explicar i fer complir les restriccions tant a residents com a turistes, i sobretot intentar preveure i començar a posar dics a una crisi social i econòmica que no fa més que començar.

Evidentment és una situació complicadíssima. *"Quina mala sort, justament entrau voltros a s'Ajuntament i passa tot això!"* és un comentari recurrent contra el qual em rebel per dues raons: per començar, no hem vingut a riure sinó a treballar d'una forma apassionada, i a més treball més passió... fins i tot o especialment en els dies més durs de l'estat d'alarma, la feina que fèiem des de l'Ajuntament era més necessària que mai, donant informació, entreteniment, consol i va començar a garantir uns mínims de subsistència a tothom; i en segon lloc perquè en les grans crisis la incidència de les polítiques públiques es multiplica, deixant més en evidència els defensors del pernicios i neoliberal mantra "des dels Ajuntaments no es fa política, just gestió".

A Deià vàrem decidir encarar la crisi des de quatre premisses clares: la cohesió social, la garantia de la salut, l'aposta pels serveis públics i el sosteniment del teixit econòmic conjugat amb la seva transformació.

El nostre municipi, com la majoria dels pobles de Mallorca, tenim una dependència quasi absoluta del turisme; així, el simple endarreriment de l'inici de la temporada turística va augmentar les demandes de Serveis Socials en un 1.200%. En un poble de 617 habitants vàrem arribar a tramitar la Renda Social Garantida impulsada per na Fina Santiago per a 15 famílies, vàrem assumir el pagament de lloguer i subministraments bàsics com l'electricitat a 7 llars i vàrem aportar aliments i productes de neteja i higiene a 17 unitats familiars. El pressupost de Serveis Socials ha augmentat en un 900%, bàsicament retallant la partida de Festes, i tot baix el lema de *"A Deià ningú queda enrere"*. Malgrat el bàlsam que va suposar l'estiu, en què es va reactivar l'activitat econòmica, estam preparats per a garantir que cap deianenc ni deianenca quedi sense les seves necessitats bàsiques cobertes durant una tardor i un hivern que igualment esperam duríssims, i hem ampliat la cartera de serveis de forma que des de l'Ajuntament també puguem cobrir les taxes i els impostos municipals a aquelles persones que no estiguin en disposició de fer-hi front.

Els infants i joves han merescut un tractament específic: durant el confinament vàrem ajudar aquells estudiants que no tenien accés a internet o ordinador a casa seva per a què poguessin seguir les classes; tot d'una que vàrem poder vàrem reobrir l'Escola 0-3 i vàrem planificar l'Escola d'Estiu, entenent que s'hi conjugava la necessitat de socialització i educació en el lleure dels infants amb la conciliació familiar; a més, n'hem assumit el cost total o parcial per a 32 nins i nines. També hem incrementat l'ajuda a l'AMPA i a l'escola, sufragant tota la despesa en llibres i material escolar a més d'una persona més dedicada a la neteja i desinfecció.

Pel que fa als joves, enguany s'ha incrementat encara més una partida que vàrem impulsar contra l'abandonament escolar, que sufraga totes les despeses en els estudis no obligatoris a més de crear un "sou" mentre els cursin.

També hem creat uns ajuts per a empreses i autònoms afectats per la COVID, i també per a les que mantinguin la seva activitat els mesos de tardor i hivern -en la recerca de la tan esperada desestacionalització- i per a les que es dediquin a qüestions que no siguin el turisme i la construcció - l'impuls de la diversificació és cabdal-. Per a això hem mobilitzat pràcticament un 5% del pressupost total de l'Ajuntament, havent de pegar mà del romanent de tresoreria fins i tot abans que estàs permès fer-ho. La "rebel·lia" de no resignar-nos a gestionar les engrunes del capitalisme a què ens vol relegar la legislació estatal és imprescindible si volem fer vertaderes polítiques de progrés.

També pactat amb les empreses i autònoms hem posat en marxa la campanya més gran de dinamització cultural de la història de Deià, amb un o dos actes setmanals (concerts, teatre, recitals, cinema...) pensats en l'accés a la cultura dels deianencs i les deianenques i en l'atracció de visitants que vulguin compartir aquests esdeveniments amb nosaltres alhora que puguin també consumir als nostres bars i restaurants, els quals a més d'assumir part del cost dels concerts ofereixen ofertes als assistents.

I per més que visquem una crisi monumental, no hem abandonat la nostra agenda: tot just acabam d'aprovar el Pla d'Igualtat, el 1r de gener començarem amb el sistema de recollida selectiva porta a porta i estam ultimant els tràmits per a iniciar la redacció d'unes noves Normes Subsidiàries.

És a dir, la COVID ha trastocat els nostres plans, com els de tothom, però no ha fet variar el nostre full de ruta sinó que m'atreviria a dir que ha augmentat la velocitat de navegació. I tot plegat, amb el màxim consens possible: no només totes aquestes propostes han sortit per unanimitat al ple, sinó que s'han creat fòrums de debats (per exemple amb empresaris i autònoms) inexistents fins ara.

Hi ha moltes sortides a la crisi. I una pot ser per l'esquerra. Dependrà de la voluntat de la gent i de la valentia dels governs, però en qualsevol cas serà completament diferent de les que s'impulsen des d'altres ideologies. De fet, serà millor.

comparteix la llengua
fes-te **voluntària**

Trinxera municipal **t2** *L'Educació pública, una oportunitat per a la nostra ciutat*

Llorenç Carrió

Regidor d'Educació de l'Ajuntament de Palma i membre de MÉS-Estimam Palma

Els darrers 50 anys la nostra ciutat ha viscut canvis econòmics, socials, demogràfics i culturals importantíssims. Entre ells destaquen la transició ràpida d'una economia de base industrial a una altra centrada en el turisme; l'arribada de milers de persones procedents d'arreu del món; l'aparició dels treballadors i treballadores de la indústria turística; noves formes de socialització; i el procés de minorització de la llengua pròpia, la llengua catalana. Aquest nou model ha generat una societat socialment i culturalment desvertebrada, amb poca xarxa associativa, poca cohesió social i, en suma, amb poca consciència de col·lectivitat.

I és aquí on l'escola pública té un paper fonamental per garantir la igualtat d'oportunitats, la cohesió social, la convivència i la creació de consciència de país entre els nous palmesans i palmesanes. Persones amb orígens molt diversos s'han format en els nostres centres educatius i, gràcies a la feina dels i les mestres i al compromís dels pares i les mares, han pogut construir el seu projecte de vida, prendre consciència dels seus drets i deures com a ciutadans i ciutadanes i tenir contacte amb la llengua i la cultura pròpies de Palma. Això els ha permès accedir a la plena ciutadania, que no ve marcada per l'origen, sinó pel seu compromís amb la ciutat, que és el compromís amb el benestar de les persones que hi viuen.

Aquest paper integrador de l'escola pública va quedar clar quan més de 100.000 persones es varen manifestar contra la política de retallades educatives i d'atacs a la nostra llengua del govern Bauzá. Pares i mares, alumnes, mestres, professors i professores es varen mobilitzar per demostrar que l'escola és fonamental per a la nostra societat.

Des de MÉS-Estimam Palma tenim molt clar el nostre model educatiu, basat en una escola pública, laica, de qualitat i en català. La legislatura passada va ser la de la represa després dels quatre anys de Bauzá, amb un augment de les inversions en equipaments i infraestructures i la recuperació de les plantilles. Aquesta ha de ser la de la consolidació d'un nou model, que s'ha de continuar construint sempre amb el consens de la comunitat educativa.

Des de MÉS-Estimam Palma reivindicam el paper dels ajuntaments en la construcció d'aquest model. Per això des de la regidoria d'Educació feim feina per dotar la ciutat d'una oferta educativa adequada a les seves necessitats, que corregeixi els desequilibris territorials i les desigualtats socials. Volem una escolarització equitativa, que garanteixi la igualtat d'oportunitats i que creï ciutadans i ciutadanes lliures, crítics i creatius. Per això reforçarem la xarxa pública a través de la construcció de noves escoles i escoletes que ajudin a la conciliació de la vida laboral i familiar; millorarem el manteniment dels centres i la dotació de material escolar, perquè alumnes de tots els barris tinguin les mateixes oportunitats; i modificarem la zonificació escolar per garantir una escola de barri a la qual tothom pugui anar-hi caminant.

Des de MÉS-Estimam Palma pensam que l'educació pública és una gran oportunitat per a la nostra ciutat. Que en un moment de crisi com l'actual és quan cal reforçar els serveis públics per no deixar ningú enrere. I que el repte al que ens enfrontam, continuar construint una escola pública laica, de qualitat i en català, és un dels més importants que tenim com a societat.

Trinxera municipal ^{T3} **La crisi de Felanitx explicada al món exterior**

Colau Barceló

El pacte PI-PSOE-Bloc per Felanitx va acabar d'explotar quan a finals de setembre el regidor socialista Joan Aznar va passar al grup mixt, sense renunciar a les seves àrees de govern, i el batle del PI Jaume Monserrat va destituir els altres tres regidors socialistes de les seves respectives delegacions de batlia. A continuació, el Bloc va donar el pacte per mort i els tres regidors del Bloc varen renunciar a les seves àrees de govern per no quedar a un equip de govern amb el PI, el regidor trànsfuga i algun tipus de suport del PP, extern o agafant àrees de gestió. Era la decisió menys dolenta, com és fàcil d'entendre. Seguidament, el PI, el PP i Aznar varen constituir una nova majoria, assumint, com a mínim davant la galeria, bona part dels projectes del pacte defenestrat.

Què hi havia darrere aquest regal a tots els que creuen que l'exercici de la política és un desastre i una vergonya? Doncs, molts de motius per reforçar aquesta idea. Primer de tot, pugnes internes dins l'agrupació socialista de Felanitx, on tothom ha estat aliat i enemic de tothom fins al ridícul. En segon lloc, una doble pugna també personal entre una regidora del PI i una del PSOE i entre el batle Monserrat i el regidor socialista Xisco Duarte, sobretot per sortir a la foto. I en tercer lloc, un any llarg de gestió al ralenti en les seves àrees de govern, sense projectes nous i sense resoldre el dia a dia dels problemes de la gent. Dit d'una altra manera, la crisi no ve per desacords polítics o pressupostaris, normals i fins i tot enriquidors dins una mateixa formació o entre formacions. No, tot plegat insubstancial i de molt baix nivell. Una vergonya, tal qual.

I el Bloc? Després de les eleccions del 2019, PI i PSOE varen fer pagar molt car al Bloc haver estat el germà gran del pacte de la legislatura 2015-2019 i la pèrdua de dos regidors amb un prepacte entre ells dos. Va ser més un pacte de dos més un que un pacte de tres. La sortida de Joan Xamena, responsabilitzant-se dels mals resultats de les municipals, va deixar el Bloc debilitat en la negociació. Ara bé, durant aquest any i mig de legislatura, les dues regidores i el regidor del Bloc han fet feina de valent i s'han mantingut al marge del *reality show* dels excompanys d'equip de govern. Enfeïnats, espantats i una mica empegueïts. Destaca la feina d'Isabel Montero a Serveis Socials en aquests moments tan difícils. Ara s'ha demostrat que tenir el Bloc al timó de l'Ajuntament va ser la clau de l'estabilitat i de les fites assolides de la legislatura passada.

Evidentment la sortida de Joan Aznar del grup municipal socialista de Felanitx i el seu pas al grup mixt, convertint-se en un trànsfuga, i la posterior destitució dels altres regidors socialistes per part del batle de Felanitx Jaume Monserrat suposen un gir a la dreta del PI aprofitant les desavinences personals, però és més conseqüència que causa de tals desavinences. Segur que bona part del PI en tenia ganes i que hi ha interessos inconfessables que han empès en aquesta direcció, seguríssim, però el pacte inicial PI-PSOE-Bloc podia haver acabat la legislatura senzillament donant continuïtat a la tasca del pacte de la legislatura passada si PI i PSOE s'haguessin aplicat a la feina de resoldre els problemes del dia a dia en lloc de lluitar pel protagonisme.

En síntesi, el consistori de Felanitx ha mostrat la pitjor cara de la política als seus ciutadans, precisament en un moment en què caldria rigor i més actitud de servei que mai. El Bloc paga una part dels plats romputs d'una crisi que no ha provocat i l'Ajuntament de Felanitx tomba a la dreta. Una vegada més, toca reconstituir l'espai de l'esquerra que vol canvis i esperar que l'esquerra que no en vol també es refaci.

Joan Pau Jordà

Per què al món figures com Trump, Le Pen, Salvini, Bolsonaro o a casa nostra, Santiago Abascal, estan a l'alça?

El geògraf i periodista Christophe Guilluy planteja una hipòtesi prou interessant per explicar-ho. En tots aquests casos els votants diuen No! A la combinació d'austeritat, lliure comerç i precarietat laboral... i aposten per unes opcions polítiques que, si bé no plantegen cap alternativa al liberalisme econòmic, sí que impugnen a la totalitat les formes liberals del sistema democràtic.

D'aquesta forma aquest autor considera que les classes dominants, impulsores de la globalització, han destruït els seus vincles de lideratge moral de les comunitats nacionals. Els perdedors d'aquest procés –classes populars, però també una part de les elits locals– han quedat en part impermeabilitzades, als discursos i influències dels poders fàctics del país, que han prioritzat els seus interessos transnacionals (a casa nostra, serien els hotels del Carib, per exemple). Així, Guilluy entén que les expressions del populisme –tot i diferir en ideologia i objectius– no són fruit de la irracionalitat, sinó l'expressió d'uns processos econòmics i socials de fons, que cerquen refusar la globalització gran-empresarial, el neoliberalisme i l'establishment polític que el legitima. I de fet, malgrat que les opcions d'extrema dreta no plantegen superar el neoliberalisme econòmic, sí que sacsegen els pilars del neoliberalisme polític, amb les seves actituds desacomplexades i fins i tot barroeres, sent l'antítesi de les formes políticament correctes dins una democràcia representativa.

Si això és cert, existeix una autèntica picabaralla entre les elits mundials, que es debaten entre el localisme i la globalització. Només a partir d'aquest prisma podem entendre la virulència dels *mass media* contra figures com Trump o Salvini, *parvenus* dins la primera línia política mundial. En aquest nou panorama de lluita entre les elits que es genera... on és l'esquerra?

Els valors tradicionals de l'esquerra estan en crisi, (i dir això no és cap novetat). Als anys noranta, amb la caiguda de la Unió Soviètica, l'espai progressista hagué de reestructurar-se davant un sacrosant lliure mercat que pareixia incontestable. La des-regularització dels mercats financers, les privatitzacions, el desenvolupament tecnològic i l'ascens de les economies emergents a Amèrica Llatina, Àsia i Àfrica, varen forçar tot aquest procés de redefinició ideològica. Formacions com el PSOE o el PS Francès adoptaren polítiques econòmiques connivents amb el liberalisme i favorables a la reducció del paper redistributiu de l'Estat. Eren els anys dels *Chicago boys*, de Reagan als EUA i Thatcher al Regne Unit... i de la *Perestroika* russa. Era "*La fi de la història*", com anunciava Francis Fukuyama. Era la fi de les Utopies.

En aquest difícil context, la socialdemocràcia i la seva esquerra hagué de reinventar-se. L'any 1977 el Partit Comunista Italià (PCI), el Partit Comunista Francès (PCF) i el Partit Comunista Espanyol (PCE), reunits a Madrid, ja havien plantejat la necessitat de fer un camí propi per assolir el socialisme, desvinculat de l'URSS: era l'eurocomunisme. La socialdemocràcia, en aquella època, no es trobava en millor situació. Així, es va anar forjant una síntesi entre socialisme i capitalisme que cercava ampliar la base electoral, adaptar-se al nou marc postsoviètic i fer polítiques socials sense qüestionar les bases del lliure mercat: era Bill Clinton, Tony Blair i la Tercera Via d'Antoni Giddens. Aquestes tendències varen suposar, a la pràctica, un desdibuixament de les diferències entre els partits comunistes, el socio-liberalisme i la socialdemocràcia.

La Tercera Via va plantejar no només un disseny de la societat que calia construir, sinó també una redefinició de les fites polítiques a assolir pels partits d'esquerres. Així, en unes societats postindustrials (líquides, individualistes, globalitzades, centrades en el sector serveis i la societat de la informació) on es desenvolupen noves formes de pobresa i exclusió social, s'imposà un nou consens econòmic (centrat més en els ingressos i no en el patrimoni) que prioritzava polítiques monetàries i fiscals orientades a l'estabilitat. D'aquesta forma els seguidors de Giddens plategen l'augment de l'eficàcia econòmica,

mitjançant la iniciativa privada i el lliure mercat i la igualtat d'oportunitats (en contraposició a l'equitat), entenent la plena ocupació com a l'eina primordial de redistribució de la riquesa.

El debat públic entre la dreta i l'esquerra pivotaria, doncs, damunt els drets civils i de les minories. Així, les reivindicacions del "reconeixement de la diferència" estimulen les lluites de grups que es mobilitzen sota la bandera de l'etnicitat, la raça, el gènere o la sexualitat. En aquests conflictes la identitat del grup substitueix l'interès de classe. La dominació cultural substitueix l'explotació en tant com a injustícia fonamental, i enllaçat, el reconeixement cultural reemplaça a la redistribució socioeconòmica com a remei contra la injustícia, esdevenint principal objectiu polític. Tot això suposa també que l'esquerra legitima el lliure mercat com a únic model social i econòmic possible, tot esdevenint peça dins l'engranatge del Règim del 78, *elititzant*-se els grups dirigents de les forces progressistes. En definitiva, l'esquerra de les institucions i per les institucions neteja la imatge del capital.

El resultat de tot plegat és que la socialdemocràcia tradicional, construïda a partir dels consensos posteriors a la Segona Guerra Mundial, ha estat situada després de la caiguda del Mur de Berlín a l'extrem esquerre del taulell polític. Avui, la defensa d'un capitalisme pròsper basat en el consens amb els treballadors, la regulació per part de l'Estat dels sectors clau de l'economia, la promoció d'un complet sistema de previsió social que protegeixi als treballadors del mercat mitjançant una política redistributiva moderada, l'augment del consum i de l'educació o el paper clau dels sindicats en la vida de les grans empreses, són posicionaments sostinguts únicament per l'esquerra dels grans partits socialistes, amb un to, fins i tot, alternatiu.

La sociòloga Nancy Fraser considera que aquests processos ha suposat canviar la base social de les esquerres. En el cas dels Estats Units, per exemple, fou amb Bill Clinton que la tradicional base electoral demòcrata, formada per treballadors industrials, sindicats, afroamericans i classes mitjanes urbanes fou substituïda per una aliança d'empresaris, *gentrificadors* i població que es desplaçava a les urbanitzacions situades a la zona periurbana de les ciutats, nous moviments socials i joves. És el que ha convingut a denominar neoliberalisme progressista. En el cas britànic, amb Tony Blair, es va generar una situació semblant. Això s'ha vist reforçat per la incapacitat dels moviments anticapitalistes de vertebrar-se com a alternativa, més enllà d'expressions de protesta com *Occupy Wall Street* o el 15M.

Aquest nou progressisme, llavors, manté al país entretingut en debats entorn de la "diversitat" i "apoderament" i la "no discriminació". L'esquerra política i social passa així, a centrar les seves polítiques en el reconeixement (en detriment de la recerca de redistribució). Es tracta d'una idea de progrés liberal i individualista, que entén l'emancipació com l'ascens d'elits de dones, homosexuals i persones racialitzades dins el món del lliure mercat. D'aquesta forma, s'aconsegueixen avenços socials i polítics, un canvi del pensament col·lectiu, però en cap cas es posa en dubte les desigualtats estructurals.

Per què, doncs, els sectors d'esquerres entren dins aquest joc pervers que representa neoliberalisme progressista? Bàsicament perquè, com ja hem apuntat, la correlació de forces socials no permet altra cosa dins la política que es fa a les institucions. La gent, tot i els que es consideren progressistes, combrega *de facto* amb un model social i econòmic que, malgrat totes les desigualtats, la depredació mediambiental i tots els símptomes d'esgotament, ha permès un cert benestar material, una gran diversificació dels hàbits de consum i una mobilitat ocupacional (que no sempre és sinònim de mobilitat social). En aquest context, el suport a opcions i postulats transformadors per part de la població – normalment en temps de crisi- no s'ha d'entendre com una impugnació al sistema, sinó més bé, com la voluntat de trobar un contrapès dins el lliure mercat, com una palanca que permeti tornar a l'equilibri perdut, on les molles del neoliberalisme basten a la immensa majoria de la població, que mai es planteja transitar per l'insegur camí de la transformació social. A més, existeix altre argument de pes favorable a les polítiques neoliberal-progressistes: a diferents llocs on hi ha hagut durant dècades governs de la dreta conservadora, tradicionalista i retrògrada, un canvi és necessari. Així, l'alternança en el govern possibilita en un primer moment avançar àmpliament –en comparació amb els governs de dretes- en qüestions com la participació o el respecte a la diversitat i les minories.

En resum, l'esquerra política i social occidental es troba davant una disjuntiva. Per un costat, pot optar per atrinxerar-se en el que s'ha convingut denominar com "liberalisme progressista": defensar l'ampliació dels drets civils i de les minories com a eina d'emancipació, sense posar en dubte el sistema capitalista. Per altre costat, pot voler tornar a les velles receptes socialdemòcrates de postguerra. Finalment, s'obri un tercer camí, nou, angost i incert, aquell que cerca combinar la lluita pel reconeixement de les minories i la redistribució de la riquesa. Quin camí es triï, determinarà la seva utilitat per transformar la societat.

Altres veus 6.2 **La Unió Europea contra la desinformació**

Maria Garcies

Des de "l'exposició selectiva" passant pel "biaix de confirmació", que ens condueixen a consumir i a recordar millor la informació que reafirma les nostres pròpies creences, fins a "l'efecte retrocès", que ens fa reafirmar les nostres idees davant una dissonància, les nostres vulnerabilitats cognitives són la porta d'entrada de la desinformació.

El concepte de desinformació no és nou però sí que és d'actualitat. Es tracta d'una pràctica que consisteix a crear i difondre informació falsa o confusa amb la intenció d'enganyar l'opinió pública, ja sigui per difondre una determinada visió del món, obtenir un benefici econòmic o desestabilitzar a l'adversari. Així, la desinformació s'acompanya sempre d'una intencionalitat i, per tant, no és una informació simplement incorrecta, sinó que és intencionadament falsa.

La desinformació és preocupant perquè augmenta la polarització en fomentar les narratives que oposen els conceptes "nosaltres" i "ells" i en magnificar el suport real a opinions polítiques extremes. Per altra banda, la desinformació dificulta el vot informat i lliure d'influències a difondre i presentar com a certes històries i notícies falses. Finalment, la desinformació impacta negativament sobre la democràcia i les seves institucions perquè genera desconfiança i recels en el sistema i dissuadeix els ciutadans de participar en política, especialment d'anar a votar.

Les xarxes socials no són l'únic canal de difusió de la desinformació, però sí que en són el seu catalitzador. Qualsevol pot crear contingut fals i difondre'l amb immediatesa, i aquesta falta de filtre i la velocitat amb la qual circula el contingut en dificulten el control. En aquest sentit, cal subratllar que la Covid19 ha estat la primera pandèmia mundial que ha tengut lloc en el context de les xarxes socials, el que ha generat l'anomenada "*infodèmia*": una sobrecàrrega d'informació que inclou intents deliberats de difondre dades i notícies falses amb l'objectiu de debilitar la resposta de salut pública i afavorir interessos de determinats grups i persones. Com sempre, pensem abans de parlar però, més que mai, pensem abans de compartir.

La lluita de la Unió Europea contra la desinformació

L'annexió de Crimea a Rússia el 2014 i la posterior escalada militar a Ucraïna varen marcar un punt d'inflexió. Aquest episodi impulsà la lluita de la Unió Europea contra la desinformació, en especial en adonar-se que la guerra ja no es guanya només amb armes al camp de batalla sinó que noves estratègies híbrides i no convencionals com la desinformació esdevenen claus per a qualsevol contesa. La desinformació és avui una nova estratègia geopolítica i ha transformat conceptes com el de "poder" o "amença".

La desinformació dirigida contra la Unió Europea ha tengut fins ara l'objectiu de desestabilitzar el debat democràtic i ho fa amb estratègies dirigides a minar la credibilitat de les institucions, dels seus representants i dels mitjans de comunicació tradicionals. A l'àmbit europeu, la principal amenaça reconeguda és la desinformació russa, però aquests intents desestabilitzadors no només provenen de l'exterior, sinó també de grups euroescèptics interns.

La Unió Europea s'ha proposat lluitar contra la desinformació, però, paradoxalment, la desinformació utilitza les garanties i llibertats que defineixen els nostres sistemes democràtics per circular, el que alhora vol dir que detectar i frenar la desinformació en alguns casos pot implicar una col·lisió amb certs drets i valors irrenunciables. Ras i curt, existeix una tensió entre la lluita contra la desinformació i el dret a la llibertat d'expressió.

Sense anar més lluny, algunes organitzacions de drets humans ja denuncien casos com el d'Egipte on legislacions aprovades amb el pretext de lluitar contra la desinformació s'estan aplicant per instaurar una forta censura als mitjans de comunicació i a les xarxes socials. Per això, en la lluita contra la desinformació, no pareix molt probable que cap democràcia madura, i per tant tampoc la Unió Europea, decideixi encetar el pastís de prohibir "continguts". Seria una estratègia extremadament delicada i sensible.

Fins ara, l'aproximació de la Unió Europea i dels Estats membres – a vegades difícil de coordinar per les distintes sensibilitats envers la qüestió – s'ha centrat a actuar sobre les tècniques o estratègies que utilitza la desinformació més que a regular-ne els continguts. L'estratègia europea, detallada en el pla d'acció contra la desinformació del 2018, proposa millorar la capacitat de detecció i anàlisi de les *fake news* i la capacitat de dirigir accions coordinades amb altres actors internacionals per tal de combatre el fenomen.

El que més destaca de l'estratègia europea és que se centra, en bona part, en el reforçament de la resiliència ciutadana: sent conscients que el rigor i l'esperit crític del consumidor és clau, la UE vol accelerar l'alfabetització mediàtica de tots els ciutadans – això inclou no només els joves sinó també els adults que, en moltes ocasions, contribueixen de manera més activa a la difusió d'aquests continguts. Per altra banda, s'ha volgut impulsar la mobilització del sector privat amb què es coneix com el codi de bones pràctiques en matèria de desinformació. Aquest codi és un acord d'autoregulació pel qual grans plataformes com Google, Facebook o Twitter s'han compromès a complir una sèrie de mesures que cada actor pot concretar lliurement.

Les primeres avaluacions d'aquesta iniciativa assenyalen que, si bé el codi és un pas important i únic al món cap a la protecció dels ciutadans, existeixen algunes deficiències significatives, entre les quals destaquen la falta de transparència en la implementació, el caràcter excessivament general i imprecís d'algunes mesures i, evidentment, el caràcter voluntari que implica absències notòries com la de WhatsApp – plataforma per la qual la desinformació ha circulat de forma alarmant durant els mesos de confinament.

L'autoregulació, avisen els experts, és insuficient. Europa ha fet els seus primers passos en la lluita contra la desinformació: ara, podrà superar la disparitat d'aproximacions legislatives i les distintes sensibilitats al seu interior per tal de dissenyar un pla més ambiciós?

El codi de bones pràctiques sobre la desinformació es pot descarregar i consultar aquí:

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>

Antoni Garau
Capellà

Ara mateix he acabat de llegir "**FRATELLI TUTTI. Todos hermanos. Sobre la fraternidad y la amistad social**", del Papa Francesc. I ara em toca intentar animar-vos a llegir-la, sencera, completa, i, encara que pugui semblar estrany, llegir-la en castellà, tal com la va pensar i escriure ell mateix, Jorge Mario Bergoglio. (Paraules, jocs, simfonia, claredat, empatia, ...). **Sí, llegiu-la!**

I aquesta és la primera impressió: és ben seva, tota i tot. És el que ens ha dit i proclamat i compartit al llarg de tots els seus anys de Bisbe de Roma. També ja d'abans, allà a l'Argentina. Hi trobam ben sistematitzat el que ha vist i viscut, ha estimat i ha intentat transmetre, compartir i animar als cristians, a homes i dones d'altres religions (i, en molts de moments, tots ells prou importants, ben de bracet amb el Gran Imà Ahmad Al-Tayyeb) i a tota persona de bé.

De fet, si de FRATELLI TUTTI li llevàssim totes les mateixes cites, totes les paraules que ha escrit o ha dit en discursos, homilies, entrevistes, fins i tot en documentals... Crec que ens quedaríem amb manco de la meitat dels seus 287 punts. Bergoglio directe.

I, per fer-ho més planer i que ens quedi gravat, amb frases ben cridaneres. Per anar fent piulades de tant en tant. Com a mostra (i només algunes de la introducció i del primer capítol):

- *Soñemos como una única humanidad, como caminantes de la misma carne humana.*
- *Estamos más solos que nunca en este mundo masificado.*
- *Vencer pasa a ser sinónimo de destruir.*
- *Cuidar el mundo que nos rodea es cuidarnos a nosotros mismos.*
- *Creer que podemos ser todopoderosos y olvidar que estamos todos en la misma barca.*
- *Algunos pretendían hacernos creer que bastaba la libertad de mercado para que todo estuviera asegurado.*
- *El "sálvese quien pueda" se traducirá rápidamente en el "todo contra todos", y eso será peor que una pandemia.*
- *Destrozar la autoestima de alguien es una manera fácil de dominarlo.*
- *Los pobres son los que siempre pierden.*
-

És el que Bergoglio ha après i constatat, també amb molt de dolor i patiment, des de la seva responsabilitat global i universal / catòlica. Té una visió ampla, la mostra. És una paraula política. De la millor política. Sense amagar-la ni disfressar-la. I dir-la amb autoritat. I com un servei a tots. Sobretot als més petits, als més arraconats.

Francesc coneix i reconeix les **ombres del nostre món**, de la nostra realitat: "*el racismo: las expresiones de racismo vuelven a avergonzarnos.*" Amb les actuals regles econòmiques "*augmentó la riqueza, pero con inequidad*". Noves formes del que anomena una "*tercera guerra mundial en etapas*": "*En toda guerra lo que aparece en ruinas es 'el mismo proyecto de fraternidad'*." "*Únicamente existe 'mi mundo ... Reaparece la tentación de hacer una cultura de muros*".

I, per a tots nosaltres, i més aquests dies!, la realitat cruel dels migrants. "*desde algunos regímenes políticos populistas ... se sostiene que hay que evitar a toda costa la llegada de personas migrantes.*" "*Detrás de estas afirmaciones ... hay muchas vidas que se desgarran. ... Traficantes sin escrúpulos ... explotan la situación de debilidad de los inmigrantes.*" I més endavant, a **UN CORAZÓN ABIERTO AL MUNDO ENTERO**, recordarà els 4 verbs per activar: **acoger, proteger, promover e integrar.**

Ombres adobades interessadament per ideologies que han perdut tota vergonya i que "*facilitan la difusión de informaciones y noticias falsas, fomentando prejuicios y odios.*"

Davant tot això, la petita esperança: "Dios sigue derramando en la humanidad semillas de bien." I, ben segur, podem "valorizar a tantos compañeros y compañeras de viaje que ... comprendieron que nadie se salva solo."

I tot això per intentar que tots arribem a respondre **la gran pregunta**, l'única pregunta important: **i el teu germà?** I amb Francesc podem meditar altra vegada la meravella del *Bon Samarità*.

Cal perquè "somos analfabetos en acompañar. ... Nos acostumbramos a ignorar las situaciones hasta que nos golpea directamente." "No es una opción posible vivir indiferentes ante el dolor. Eso es dignidad." "Ser buenos samaritanos o indiferentes viajantes." "La paradoja es que a veces, quienes dicen no creer pueden vivir la voluntad de Dios mejor que los creyentes." Així, i ho diu gairebé al final de FT: "**Cuando llegue el último día ... inos vamos a llevar cada sorpresa!**"

I les respostes dignes sempre neixen del més endins i van més enllà dels meus interessos i possibles guanys, més enllà de la butxaca i de la panxa. Són respostes transcendents, són accions espirituals: "lo primero es el amor, el mayor peligro es no amar."

Perquè "**¿Qué ocurre sin la fraternidad?** = La libertad enflaquece / Tampoco la igualdad se logra." "Solidaridad es una palabra que no cae bien siempre. – También es luchar contra las causas estructurales. Es enfrentar los destructores efectos del Imperio del dinero." I recordar amb força (i són paraules de Joan Pau II): "El principio del uso común de los bienes creados para todos es el primer principio de todo el ordenamiento ético-social."

Solidaritat treballada per tants homes i dones que també són "artesanos" de nova humanitat. Els seus estimats "movimientos populares" amb les seves ja famoses **t**: "tierra, techo y trabajo para todos". Tots ells són "poetas sociales". "Porque la paz real y duradera solo es posible desde una ética global de solidaridad y cooperación."

Caritat política: "hace falta la mejor política, al servicio del verdadero bien común." Des de les perifèries i racons humans. Política que cerca i necessita complicitats. **Treball**: "es la mejor ayuda para un pobre. Porque no existe peor pobreza que aquella que priva del trabajo y de la dignidad del trabajo." Paraules ja dites a les instàncies i organismes mundials.

A diplomàtics, juristes: "Fomentar una organización mundial más eficiente para resolver los problemas acuciantes de los abandonados que sufren y mueren en los países pobres." I podem acabar tot aquest 5è capítol amb la seva pregunta: "¿Puede haber un camino eficaz hacia la fraternidad universal y la paz social sin una buena política?" Caritat política / La millor política / La millor caritat = "Si alguien ayuda a un anciano a cruzar un río, y eso es exquisita caridad, **el político le construye un puente, y eso es también caridad.**"

Diàleg, trobades, treball artesà, escolta, obertura, processos de i per trobar-nos, lluny d'individualismes consumistes, aturar-nos, i dir "**permiso, perdón, gracias**".

Camins de pau, artistes de la pau, "cultivar una memoria penitencial": "la verdad es una compañera inseparable de la justicia y de la misericordia." "Amar a un opresor no es consentir que siga siendo así. ... Amarlo es buscar que deje de oprimir, deje ese poder que lo desfigura como ser humano."

Camins de pau des de tota la història i tots els seus patiments: "La Shoah no debe ser olvidada. + No deben olvidarse Hiroshima y Nagasaki. + Tampoco deben olvidarse las persecuciones, el tráfico de esclavos y las matanzas étnicas ... que nos avergüenzan de ser humanos."

Camins de pau: "Los que perdonan de verdad no olvidan, pero renuncian a ser poseídos por esa misma fuerza destructiva que los ha perjudicado. Rompen el círculo vicioso." "El perdón es precisamente lo que permite buscar la justicia sin caer en el círculo vicioso de la venganza ni en la injusticia del olvido."

I, a partir de la denúncia clara de **la guerra**, de tota guerra!: "Toda guerra deja al mundo peor que como lo había encontrado", una proposta senzilla i possible, gens ingènua: "Y con el dinero que se usa en armas y otros gastos militares, constituyamos un Fondo mundial, para acabar de una vez con el hambre y para el desarrollo de los países más pobres." També la denúncia, ja definitiva, de la **pena de mort**: "la pena de muerte es inadmisible – sea abolida en todo el mundo – la cadena perpetua es una pena de muerte oculta."

És una reflexió i una pregària. És anar a les arrels d'aquesta germanor de tots i totes, de cada persona. És defensar i proclamar en tot moment la dignitat total/radical de tot home i dona, de qualsevol de

nosaltres. Des dels més petits i arraconats i trepitjats. Des de la transcendència / des de les arrels. Mai des dels interessos o possibles guanys.

I Francesc no vol amagar, no seria honest ni creïble, l'arrel més fonda: **Déu Pare de Tots**. Déu fonamenta la **Fraternitat**. "*Expulsar a Dios de la sociedad, se acaba por adorar ídolos, el hombre se pierde, su dignidad es pisoteada.*" I Jesús de Natzaret: "*Si la música del Evangelio deja de sonar en nuestras casas ... habremos apagado la melodía que nos desafiaba a luchar por la dignidad de todo hombre y mujer. Otros beben de otras fuentes. Para nosotros, ese manantial de dignidad humana y de fraternidad está en el Evangelio de Jesucristo.*"

I gràcia sempre ben oberta: "*Desafiados a volver a nuestras fuentes para concentrarnos en lo esencial: Dios y el prójimo. – Respeto a la sacralidad de la vida. – El que no ama no conoce a Dios. – El terrorismo execrable es a causa de las interpretaciones equivocadas de los textos religiosos. Los líderes religiosos, ser auténticos 'dialogantes', auténticos mediadores. Cada uno de nosotros está llamado a ser un artesano de la paz. – Dios no necesita ser defendido por nadie y no desea que su nombre sea usado para aterrorizar a la gente.*"

I si el Papa Francesc començava amb Francesco d'Assís que va cercar "vivir en armonía con todos", acabarà FRATELLI TUTTI amb Carlos de Foucauld "que quería ser, en definitiva, 'el hermano universal'. Pero solo identificándose con los últimos llegó a ser hermano de todos."

Obertura i final. Simfonia harmoniosa / polièdrica. Amb tothom, Martin Luther King, Desmond Tutu, el Mahatma Gandhi. El Papa Francesc també s'hi apunta. I ens convida a tots: "*Que Dios inspire ese sueño en cada uno de nosotros. Amén.*"

Sí, a llegir-la. A somniar aquesta nova humanitat. A respondre a l'única pregunta: el teu germà! Només amb ell podrem dir el Déu meu!

CONECIUTAT

Guillem Morro Veny

Historiador

Aquest és un llibre que engloba els tres moviments socials que més impactaren la societat mallorquina de la baixa edat mitjana, això és: la Revolta de 1391, l'Alçament Forà de 1450 i la Germania de 1521. Atesos els estrets marges d'aquest article, em limitaré a una visió succinta de l'aspecte que, amb més o menys matisos, agermana dits moviments: el substrat ideològic subjacent a la insurrecció.

Quant a la primera, poques dades tenim, però prou significatives. La Revolta de 1391 tingué dos protagonistes destacats: Lluís de Bellviure (de probable ascendència porrerenca, car el predi de Bellviure es troba en aquell terme) i Ramon Mosqueroles de Sóller.

Fixarem la nostra atenció en el primer. Lluís de Bellviure el 1387 havia regit, interinament, la castellania de Bellver i un any abans d'esclatar la revolta havia ostentat l'important càrrec de batle reial de Mallorca. És obvi que un personatge —pertanyent a la mà major, categorització basada en la riquesa— que havia regit l'influent i prestigiós càrrec de batle de Mallorca, no es posicionaria contra la legalitat vigent si no fos per causes ideològiques, compartides o compartibles amb amplis sectors de la població mallorquina, menestrals i camperols, sobretot aquests últims. Sectors a qui Lluís de Bellviure, en les seves incessants marxes per la Part Forana, conscienciava sobre la necessitat de reparar els greuges que els mantenien sotmesos a les arbitrietats d'una administració parcial i corrupte.

La revolta féu un pas de gegant quan el 24 de juliol es va pregonar l'abolició de les imposicions més oneroses al poble "menut", això és: el quint del vi, la cisa de les carns, la molitja (molta del blat) i altres drets que pesaven sobre els queviures i les robes (com veurem, durant l'Alçament Forà els revoltats deixaren de satisfer aquests drets i Joanot Colom els va abolir durant la Germania). El rei Joan I, que tenia la seva cort a Barcelona, va emetre un dels judicis més inclements contra el "batle traïdor", "*ha comesos greus crims contra ma propia persona*" digué en una lletra al governador de Mallorca, Francesc Sagarriga.

El monarca considerava que la revolta que atiava l'exbatle era un atac directe a la Corona. Bellviure es veié obligat a refugiar-se a Menorca, al cap de poc temps, però, fou empresonat, cosa de la qual el rei se'n va alegrar molt. El monarca ordenà que fos traslladat a Barcelona per ser jutjat i executat a la ciutat comtal. Aquesta decisió vulnerava, d'una manera flagrant, les franqueses i privilegis del Regne, ja que cap mallorquí no podia ser jutjat ni executat fora del regne.

El 27 de gener de 1392 el que fou castellà de Bellver i batle de Mallorca era escapat a la plaça de la Llotja, i el seu cap hissat a l'arbre major de l'embarcació mallorquina que l'havia traslladat a Barcelona i retornaria a l'illa. Joan I imposà una multa col·lectiva als mallorquins de 120.000 florins d'or i, hi ha indicis documentats, que quan vingué el 1395 fugint d'una pesta declarada al Principat, la seva muller, Violant n'imposà una altra de 104.000. Aquesta fou la justícia aplicada per la Corona.

"Honorables e magnífichs monsenyors: La magníficha saviesa de cascun de vosaltres certificam com per dret divinal sia disposat que cascun degue haver lo que li pertany segons dret e justícia...". Així encapçalaven els forans, alçats en armes, l'escrit que dirigiren als consellers de Barcelona, l'agost de 1450, poc després d'abandonar el primer setge contra la Ciutat de Mallorca. Veiem que els únics pilars que havien de regir la convivència dels humans eren el dret i la justícia, per tant foragitaven del seu esquema mental i social tota casta de privilegis fossin heretats, concedits, exempcions tributàries i prerrogatives a les altes classes estamentals, cavallers, homes d'honor, homes de béns, títols de noblesa, etc.

Aquest principi ideològic i democràtic presumeix que en el rerefons de la lluita dels forans i part dels sectors menestrals iniciada el 1450, s'hi trasllueix una ferma convicció ideològica d'abolir la divisió estamental. Una denúncia dels jurats a la reina contra els forans, el setembre de dit any, ho deixa ben clar: *"mostren no haver senyor, ans se sforsen en regir-se per comuna, no obeint lo governador ne los altres oficials del senyor rey, fahent crides per totes les parròquies de la illa del part del Poble que no deguen comprar les ajudes..."*. Els revoltats no reconeixen altra autoritat que la del Poble, ni altre senyoriu que el que ells mateixos s'atorguen.

L'agermanat Pere Cerdà, el 1521, deia *"que no haurien de deixar homes de bé (béns) en lo món y que los menestrals havien de senyoretjar—atès que— lo poble era senyor de la terra"*. En el discurs fet pel primer intenedor del bé comú, Joan Crespí hi sura el desig de rompre les cadenes que tenen el poble captivat: *"havem de viure tota la vida agraviats y sofrir los oprobis de los cavallers y hòmens d'honor?... O mala desventura, privació de la nostra comuna llibertat y franquesa! O dur jou y àspere servitud! Ab quanta supèrbia som menyspreats...! donem-los a entendre que som hòmens que sabem defensar nostres drets i posar les nostres vides per les nostres llibertats!*

El 21 d'octubre de dit any, Joanot Colom s'adreçava als jurats perquè col·laborassin en la sentència distada per Ferran el Catòlic (1512) segons la qual, s'havia de fer una estimació de la riquesa de cadascú

perquè segons paraules de Joanot Colom. *"D'equí avant quiscú sia tingut pagar e contribuir justa lo patrimoni que té, a hon se vulla lo tinga (...) E perquè la stimació dels béns se fasa sens frau algú (...) que en la dita arbitral sentència sa magestat vol y mana que no aja drets personals ne mixtes, que totaliter sien levats los drets següents, ço és: la molitge, lo quint del vi, la sisa de les carns e lo segell de les robes y dret de la gabella de la sal, los quals dits drets són personals"*.

Punició física i sancions o composicions econòmiques foren les receptes de la Corona per "redreçar" la situació econòmica i social conseqüència dels alçaments populars. L'únic que va mostrar certa sensibilitat a les justes demandes dels representants del Poble, fou Ferran el Catòlic amb la Pragmàtica de Granada (1499) i la sentència de 1512, però en esclatar la Germania feia nou anys que aquest monarca havia finit i aquestes importants disposicions no s'havien dut a terme. Respecte de l'Alçament Forà el rei Alfons el Magnànim, des de bell antuvi, mostrà la seva predisposició a acceptar el suborn i no pas a fer justícia. Després de la primera marxa dels forans alçats en armes contra la Ciutat, els ambaixadors tramesos pels jurats i la casta oligàrquica propera al voltant del poder, aconseguiren que el rei multàs als forans amb 50.000 florins d'or a condició que un terç de la dita quantitat anés a les arques reials.

Finalitzat el conflicte arran de la derrota dels forans a mans d'un exèrcit tramès pel rei, aquest imposà a la Part Forana la brutal multa de 150.000 lliures, quantitat equivalent a tres pressupostos anuals del Regne.

Quant als líders de les dites revoltes hem vist com Lluís de Bellviure fou escapçat a la plaça de la Llotja de Barcelona per manament del rei, malgrat que per franqueses per ell jurades, no ho podia fer, és a dir, els mallorquins no podien ser jutjats i executats fora del Regne. Simó Ballester, malgrat haver prestat bons serveis al rei, durant els quatre anys que romangué a Nàpols, combatent en les guerres que mantenia el rei Alfons contra Florència i el Duc de Milà, fou escapçat i esquarterat a Ciutat de Mallorca la nit d'Aparici (vespre de Reis) sense que el Magnànim mogué un dit per a evitar-ho, i la sentència i execució de Joanot Colom mostra la barbàrie de les autoritats repressores: tenallat, escapçat i esquarterat, i el seu cap posat dins una gàbia penjada a la Porta Pintada durant 299 anys!!!.

Durant els 130 anys que van des de la primera gran commoció popular a la Germania, mai no hi hagué justícia per al poble, d'haver-n'hi hagut s'haguessin pogut estalviar els banys de sang que ocasionaren l'Alçament Forà i la Germania. Tot i la cruenta repressió, les idees no moriren i, com hem vist, l'anhel de canviar el sistema classista i opressor que subjugava el poble mallorquí romangué latent durant el llarg període que abastà les tres commocions populars de major impacte en el si de la societat mallorquina.

Les revoltes populars a Mallorca. El conflicte de 1391. Forans contra ciutadans (1450-1453). La Germania (1521-1523)

Guillem Morro Veny

Editorial Lleonard Muntaner

Col·lecció Llibres de la Nostra Terra 127
Palma 2020

L'arxiu musical personal de Joan Maria Thomàs Un tresor per descobrir

Jaume Bueno

Introducció

Joan Maria Thomàs i Sabater (1896-1966) és, a més de Baltasar Samper Marquès (1988-1966), un dels compositors mallorquins de més rellevància del segle XX (Reynés, 2011), juntament amb Antoni Torrandell (1881-1963).

Com a instrumentista, va oferir nombrosos concerts d'òrgue a la Seu i de piano, a la sala *Domus Artis* de Palma. Gràcies a la seva doble condició de prevere i músic fou promocionat des dels 19 anys pel Bisbat de Mallorca per assistir a classes d'harmonia i orgue a Barcelona i de contrapunt i composició a París, amb mestres com Eusebi Daniel o Jean Huré. A més, col·laborà en diverses revistes de musicologia on realitzà comunicacions tan destacades com la del III Congrés de la Societat Internacional de Musicologia de 1936 (Company, 1985).

També fou l'introduïdor de la música de J.S. Bach per a orgue a Mallorca a través de l'associació Bach, fundada per ell mateix l'any 1926. I és que tenim en la seva figura un important promotor d'esdeveniments musicals que dinamitzaren la cultura mallorquina de la primera meitat del segle XX: Festival Chopin (1931-1936), Festival de Música Mallorquina (1933-1934), Festival Sibil·la (1933-1966) i Festival Bellver (1953-1956).

Fou el fundador i director del Cor *Capella Classica de Mallorca*¹ (1932-1966), el cor més famós i representatiu de Mallorca i d'Espanya, segons prestigiosos crítics contemporanis espanyols, presentant obres de reconeixement internacional, elogiades per personalitats com Henry Collet, Matteo Glinsky o Joseph Artero (Blancafort, 2004).

En total, realitzà més de 200 obres per a música instrumental (piano, clavecí, orgue, i guitarra) i música coral (profana, religiosa, harmonitzacions sobre temes de música popular, i cançons de Nadal i Pasqua).

Per tot això, és fill il·lustre de Palma des de 1974 i hi té un carrer dedicat i un Institut d'Educació Secundària.

A pesar de tota aquesta intensa vida musical, hi ha un problema amb el seu llegat musical escrit.

Tot i que una part important de la seva obra es troba localitzada i registrada, n'hi ha una altra que encara es troba desubicada dins les carpetes de l'arxiu Joan Maria Thomàs.

Situació de partida

Fruit de dues donacions successives dels hereus de Joan Maria Thomàs, el fons de l'arxiu Joan Maria Thomàs (AJMT, a partir d'ara) està dividit en dues seus que funcionen de manera independent: la Partituroteca i Centre de Documentació Musical de la Universitat de les Illes Balears (UIB)² i la Biblioteca Pública de Palma, Can Sales (BP).

¹ El nom d'aquest cor, fundat a 1932 com a Capella Clàssica de Mallorca, fou enregistrat a 1941, per a concerts i edicions musicals, en llatí (sense accent) per fer coincidir el nom en català i castellà.

² La Partituroteca i el Centre de Documentació Musical de la Universitat de les Illes Balears fou fundada l'any 1996 per Joan Company, per tal de crear un fons documental de la música de les illes: biblioteca, partituroteca, hemeroteca, discoteca, material fonogràfic, audiovisual i fotogràfic però, sobretot, un centre receptor i difusor dels llegats dels compositors de les Balears.

Els tres armaris de la BP guarden la majoria de partitures originals manuscrites i algunes còpies de les versions editades amb els seus llibres d'estudis musicals i partitures d'altres autors.

La UIB, en canvi, conserva la resta d'objectes personals, correspondència, homilies, fonogrames (vinils de 78 r.p.m.), desenes de còpies dels seus llibres editats, l'arxiu de la Capella Clàssica i les revistes *Philharmonia* i *Pax et Ars*.

Aquesta situació, de fragmentació del fons, impossibilita tenir l'AJMT en un sol espai físic i dificulta poder comparar-ne el contingut si el que volem és tenir una visió de conjunt del total de l'obra musical de Joan Maria Thomàs i Sabater.

Per altra banda, els registres de l'SGAE (Societat General d'Autors i Editors) disposen, des de 1958, d'un número de referència per a cada entrada de l'autor. En el nostre cas, tot i que contenen duplicacions i alguna possible errada de transcripció, ajuden a completar l'inventari que hem duit a terme.

Marc teòric i metodològic

Segons Prieto (2016), en l'actualitat, s'ha creat un corrent d'atenció específica cap als arxius personals d'aquelles figures destacades en la seva tasca professional, humana i social, ja que han tingut una projecció definida cap al coneixement i comprensió d'una determinada època de la nostra història.

Gràcies a aquest tipus d'estudi, podem contribuir al descobriment de realitats i tendències del context polític, econòmic, social i cultural del marc històric i temporal que els va tocar viure, a més de tenir un resultat tangible avui en dia com la celebració de jornades, seminaris, congressos, edicions musicals, enregistraments o concerts.

Desatendre una part d'aquest patrimoni pot portar a conseqüències irreparables, tot i que la seva constitució, per l'heterogeneïtat del contingut i l'especificitat del material musical, planteja més d'un problema als responsables de custodiar-ne el fons.

Una pregunta que sorgí, fins i tot per part de la direcció d'una de les seus de l'AJMT, fou la següent: si les dues seus del fons AJMT ja disposen de la seva pròpia enumeració i ubicació topogràfica, quin interès pot tenir l'elaboració d'un inventari específic, seguint criteris musicològics, de cara a una futura catalogació del total de la seva obra?

La resposta rau en l'interès per la seva vessant com a compositor. Si es tracta de disposar d'una perspectiva objectiva del total la producció de Joan Maria Thomàs, necessitam una eina que permeti interconnectar els registres de les tres institucions (BP, UIB i SGAE) i que, en cas de disparitat dades, es vegi complementada amb la informació que es desprèn del context social i de les ressenyes biogràfiques que hi ha disponibles en aquests moments.

Aquesta eina ha estat una base de dades que creua informació, provinent d'un full de càlcul de 12 pestanyes. Així, hem pogut distingir parts principals de secundàries, detectar duplicacions, relacionar fonts manuscrites amb l'edició impresa i descartar registres no propis.

A partir d'aquesta base de dades, hem elaborat les fitxes d'inventari seguint els criteris del RISM.

Els RISM (*Répertoire International des Sources Musicales*) és l'organització de la Societat Internacional de Musicologia encarregada de documentar exhaustivament les fonts musicals que es conserven a tot el món.

El punt de partida fou l'enumeració de 103 peces que Company recull a *Tres compositors mallorquins* (1985). Vàrem conservar l'ordre en què apareixen com un reconeixement a aquesta primera tasca i en agraïment a les aportacions de qui, pràcticament, ha tutelat la recerca que presentam.

La pròxima revisió de l'obra de Joan Maria Thomàs se centra en les 68 publicacions, on apareixen 3 registres que no sortien a cap dels fons esmentats, es tracta de l'inventari de Bover i Parets (2000).

També ha estat cabdal la darrera edició de les partitures de Joan Maria Thomàs, Música Coral (1) (2004) que conté una selecció de 17 peces en edició facsímil de l'obra produïda entre 1941 i 1960.

En total han sortit 285 fitxes amb interessants resultats, les conclusions dels quals exposam a continuació.

Resultats de les hipòtesis

Una anàlisi detallada d'aquestes 285 fitxes permet confirmar 3 de les hipòtesis de partida:

1. Les fitxes en paper dels registres de la Biblioteca Pública no distingeixen entre l'obra pròpia de Thomàs i les que corresponen al seu fons personal. Com a exemple, tenim l'entrada *THO1501*, que correspon a un Bolero compost per Franciso Frontera de Valldemosa, el qual, tot i pertànyer al Fons Musical AJMT, no és una obra d'autoria pròpia. Això també passa amb dotzenes d'exemplars de mètodes d'orgue, repertoris de TL de Vittoria, Beethoven, Liszt o J.S. Bach. Per això, **els números de fitxa no ens aporten informació respecte a la recerca del total de la seva obra composta.**
2. **Existeixen duplicats de registres** per a una mateixa obra dins el mateix fons. El fet de no creuar dades entre fitxes topogràfiques resta rellevància a la numeració dels registres per saber-ne el total. El més freqüent és tenir un registre per a la versió manuscrita i un altre per a la versió editada, com passa a *Campanes sobre el mar* (1936), que té 4 registres (THO1622, THO 752, THO1312 i THO784). Per altra banda, entre la versió manuscrita i l'editada poden passar més de vint anys, com en el cas de *Bolero Bárbaro*(1937) / *Bolero del Dimoni* (1960) (THO 625 i carpeta 11-sense catalogar). També passa que algunes peces primerenques s'incorporen a algun recull posterior amb alguns canvis que l'amplien en algun sentit. Per exemple, *L'himne mallorquí* (1936) a 4 veus mixtes (THO 763) s'incorporà al Festival de Música de Bellver (1953) amb 7 veus mixtes (UIB 26A).
3. Hi ha més d'una dotzena de **documents a la BP sense catalogar que són obres originals de Thomàs**. Aquesta hipòtesi es basa en 7 carpetes A-Z, a l'armari 3, sense obrir que indiquen «Sin catalogar». Hem trobat 7 casos confirmats durant el mesos de maig i juny i 5 més, de probables, a l'octubre. Són partitures amb títol i firma, algunes datades, que no apareixen a cap dels reculls esmentats més amunt i que ens indiquen que n'hi podria haver més encara.

A més, hi ha documents únics que només es troben a una de les dues seus.

Per altra banda, hi ha un total de 45 obres citades per altres fonts encara pendents de localitzar.

Conclusions

Encara queda molta feina per fer. La proposta és partir l'inventari que hem presentat.

Sense desmerèixer la feina d'ubicació i etiquetatge del fons de l'AJMT, veim necessària la distinció entre l'obra pròpia i les fonts musicals on es basà per poder iniciar la catalogació completa. L'inventari multirelacional, quan el buidatge de les carpetes restants acabi, podria ser un punt de partida útil en aquesta línia.

Ara tenim un document que relaciona els registres duplicats de Can Sales, que explica la integració d'una obra dins una altra (localitzada o no) i que, per altra banda, que posa en relació partitures pròpies de Thomàs que formen part de la mateixa obra però es troben físicament a seus diferents: Can Sales i Partituroteca de la UIB.

Respecte a les obres sense catalogar, és necessari, una vegada confirmada l'autoria, acabar d'ubicar aquestes obres i iniciar el catàleg multirelacional, seguint els criteris musicològics internacionals del RISM.

La confirmació de les 3 hipòtesis mostren la necessitat que les dues biblioteques disposin d'un document que relacioni els dos fons i que els interrelacioni amb els registres de l'SGAE amb criteris musicològics internacionals. Això ens acostarà més a un inventari complet del total de la seva obra disponible. Limitacions i prospectiva

L'inventari realitzat aporta una visió de conjunt més que gran que qualsevol de les seves fonts i constitueix, sens dubte, una base sòlida d'on partir cap a una catalogació futura.

A més, els seus resultats plantegen interrogants sobre les peces registrades a altres fonts (SGAE, ISNI, BNE, Bover i Parets...), alternatives a les seues principals de l'AJMT (BP i UIB).

Els resultats a què hem arribat possibiliten una eina útil per continuar amb la catalogació total de l'Arxiu i ens donarà pistes clares sobre la rellevància de cada registre per prioritzar quins s'han de començar a digitalitzar, publicar i difondre per retre el merescut homenatge a qui, en paraules de Baltasar Samper (1958), és el millor músic que ha tengut Mallorca al segle XX.

Agraïments

La idea de fer feina sobre l'inventari del compositor mossèn Joan Maria Thomàs parteix del professor Amadeu Corbera Jaume, cap del departament de Musicologia i Pedagogia del Conservatori Superior de Música de les Illes Balears. Com a principal expert actual en l'arxiu de Baltasar Samper Marquès (1888-1966), suggerí la conveniència d'iniciar el catàleg de l'altre gran compositor mallorquí del segle XX.

Ha resultat imprescindible el suport constant de Joan Company i Florit, Director-fundador de la Coral de la UIB, director i fundador de la Partituroteca i Centre de Documentació Musical de la Universitat de les Illes

Balears de la UIB i autor de *Tres músics mallorquins* (1985), l'obra més completa sobre la vida i obra de Joan Maria Thomàs publicada fins avui. Així mateix passa amb la senyora Maria de Lluç Alemany Mir, directora de la Biblioteca Pública Can Sales, l'altra seu de l'arxiu JMT, qui va escoltar la proposta i va posar a disposició el fons de l'arxiu per aquesta revisió.

Els testimonis de Lila Thomàs Andreu i Antoni Maria Thomàs Andreu, nebots de Joan Maria Thomàs i Sabater, han ajudat a acabar de situar el context de producció, a més d'aportar abundant material audiovisual a través del DVD Càntic (Salom, 2008), elaborat per Antoni Maria Thomàs.

Durant la situació de confinament, deguda a la crisi de la pandèmia de la Covid-19, va ser impossible acudir a aquestes seus i, per això agraesc de manera especial la col·laboració inestimable de Clara Rul·lan (responsable de la partituroteca de la UIB) i d'Esther Cifre (auxiliar de biblioteca de Can Sales) per completar la ubicació topogràfica associada a cada fitxa d'inventari.

Finalment, gràcies a la paciència del doctor Rafael Martín Castilla, director del Grado en Música de la Universidad Internacional de la Rioja, aquest Treball de Fi de Grau ha arribat a ser una proposta concreta.

Bibliografia

Bover, J. i Parets, J. (2000). Bibliografia de Joan Maria Thomàs: música impresa en *VIII Trobada de Documentalistes Musicals*, págs. 181-193. Campos (Mallorca): Fundació ACA

Coll, B (1977) *Joan María Thomas: hijo ilustre de la ciudad*. Lluçmajor (Mallorca): Imprenta Moderna

Company, J; Estelrich, P; Moll, J (1985). *Tres músics mallorquins: Antoni Torrandell, Joan M. Thomàs, Antoni Matheu*. Palma (Mallorca): Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, Secretaria General Tècnica

Massot Muntaner, J. (1977). *Església i societat a la Mallorca del segle XX*. Barcelona: Curial.

Moll, J. (2000). Aspectes de la correspondència de Baltasar Samper amb Mn. Joan Maria Thomàs (I) en *Trobada de Documentalistes Musicals, VII* pàgs. 243-256. Campos (Mallorca): Fundació ACA

Parets, J. (1983). Cronologia musical de Mallorca 1930-1939. Apunts per a una història de la música de Mallorca. *Randa Núm.15* pàgs. 169-176 Barcelona: Curial Edicions Catalanes

Prieto, Laura. (2016) *Valorización de archivos personales musicales mediante el sistema de catalogación relacional multidireccional: el ejemplo del archivo Mantecón. Documentación de las Ciencias de la Información, Vol. 39: 241-282. Madrid: Universidad Complutense*
Recuperado de <https://bv.unir.net:2257/docview/1898094001?pq-origsite=summon>

Reynés, A (2011). Panorama Musical de Mallorca de finals del segle XIX i del segle XX. Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa. Volum III núm. 2. Palma: UIB. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4313194.pdf>

Salom, P (Productor) y Thomàs Andreu, T (Director). (2008). *Càntic. Joan Maria Thomàs, músic del segle XX* [DVD documental dramatitzat] Palma (Mallorca): REC Produccions

Thomàs Sabater, J.Ma. (1947). *Manuel de Falla en la Isla*. Palma (Mallorca): Capella Classica.

Thomàs Sabater, J.Ma. (1996). *Manuel de Falla en la Isla*. Palma (Mallorca): Caixa de Balears.

Thomàs Sabater, J.Ma. (2004). *Música coral (I)*. Palma (Mallorca): Conservatori Superior de Música de les Illes Balears

Maties Garcias

Escrit a quatre mans amb la periodista i escriptora Bel Zaballa, el darrer llibre de Carme Junyent és un greu toc d'atenció sobre la mala salut del català. Impulsat per l'editora Isabel Martí, el volum s'ha gestat en converses iniciades a la Universitat de Barcelona i s'ha continuat i acabat a distància en temps de confinament. L'obra segueix les petjades de textos anteriors que, més enllà de derrotismes, han suposat un revulsiu en el panorama sociolingüístic i polític català. És el cas de precedents com el manifest d'*Els Marges*, titulat *Una nació sense estat, un poble sense llengua* (1979) o el llibre de Prats, Rafanell i Rossich (1996) ple d'interrogants sobre el futur del català.

Junyent, bona coneixedora de processos internacionals d'extinció de llengües, lamenta que, malgrat les advertències de textos com els suara citats, el comportament social i l'exercici polític han anat per uns camins errats que han desembocat en la situació actual. Una situació en què el bilingüisme social fa minvar el nombre de gent que té el català com a llengua inicial i en què menys d'un 25% de la població comença una conversa en català amb un desconegut.

Recorda Junyent que "La mort d'una llengua no és un fenomen sobtat; és un procés que pot arribar a durar segles però que inexorablement arriba a un punt de no retorn: quan s'interromp la transmissió intergeneracional".

I Zaballa deixa clar que: "perquè el català pervisqui necessita l'actitud compromesa dels seus parlants, però també la dels qui no el parlen però hi conviuen. Sense ells, sense els parlants de les més de tres-centes llengües que es

parlen al país, el català no se'n sortirà".

El moment és greu i, sobretot, decisiu. Per això aquest llibre "és una apel·lació a la responsabilitat individual però també una crida a la revolta. Un «depèn de tu» i un «diguem no» que al final acaben sent la mateixa cosa". I és que, davant el poc ús que en fan els joves i el canvi quotidià cap al castellà que practiquen els catalans en haver de relacionar-se amb un castellanoparlant, es recorda que "la millor manera que es mantingui viva, l'única, és fent-a servir".

Carme Junyent.

El futur del català depèn de tu.

Barcelona: 2020. La Campana

Damià Pons

Dos volums de gran format, mil cent setanta-una pàgines, un centenar d'autors i cent un articles. D'aquests articles, seixanta són en català, trenta-nou en castellà, un en italià i un altre en anglès. L'obra també inclou un gran nombre d'imatges, majoritàriament fotogràfiques. Segons expliquen Sebastià Serra Busquets i Gabriel Mayol Arbona, la gènesi del volum "és fruit de la voluntat d'una sèrie d'investigadors i de docents, majoritàriament de la Universitat de les Illes Balears, d'analitzar una qüestió complexa, d'actualitat i en debat permanent com és el turisme cultural. L'aproximació que es pretenia fer havia de ser, de precís, la més completa possible i per això s'ha resseguit la importància que ha tingut l'activitat al llarg de la història, s'ha fet un estat de la qüestió sobre la realitat actual i s'han projectat quines són les perspectives de futur que, mitjançant l'anàlisi, es preveuen".

Els dos volums tenen el seu origen en el projecte d'investigació "Turisme cultural a les Illes Balears: anàlisi, diagnòstic i perspectives de futur", realitzat (2013-2015) amb el suport de la Càtedra d'Estudis Turístics Melià Hotels International-Universitat de les Illes Balears. Sebastià Serra va ser l'investigador principal del projecte i Gabriel Mayol el coordinador tècnic. En el marc del seu desenvolupament es va organitzar el Congrés Internacional de Turisme Cultural, celebrat a Palma el febrer del 2015. Segons Serra i Mayol, "El Congrés juntà empresaris, gestors culturals, funcionaris de les administracions, directores de museus, investigadors sobre el tema i professors de les universitats de Girona, la Corunya, Castella-la Manxa, Alacant, Cagliari, Sassari, Perpinyà-Via Domitia, CESAG-Comillas i Universitat de les Illes Balears". Hi participaren cent noranta-dues persones.

La conseqüència final de tot plegat ha estat l'edició de *Turisme cultural: anàlisi, diagnòstic i perspectives de futur* (2020). N'ha tengut cura M. Brígida Gomila, la impressió ha anat a càrrec de la impremta Esment i a la contracoberta hi trobam els logos de les institucions i entitats que n'han assumit el cost, que previsiblement ha estat considerable, o la feina ingent de la seva realització: la UIB, la Càtedra d'Estudis Turístics Melià Hotels International, el Grup d'Estudi de la Cultura, la Societat i la Política al Món Contemporani, la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball i, finalment, l'Agència d'Estratègia Turística Illes Balears.

En parlar de turisme cultural, exactament de què parlem? Podem trobar una bona explicació del concepte a l'article "El Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO a les Illes Balears", d'Elizabeth Ripoll: "El turisme cultural es fonamenta en la utilització o conversió de béns patrimonials i de produccions culturals en recursos d'atracció turística; no només fa referència a llocs i monuments, sinó que es troba relacionat amb el sentit ampli del concepte *cultura* entesa com el conjunt d'allò que pensen les persones (actituds, creences, idees i valors), allò que fan (models de vida i comportament) i allò que han construït (productes culturals). És a dir, parlem de cultura en el sentit antropològic".

Entre el centenar d'articles, uns adopten una perspectiva historicista i uns altres ofereixen descripcions de l'estat en què es troben en l'actualitat els diferents fets o elements encabits dins el concepte de turisme cultural. N'hi ha d'analítics, de propositius, de globalitzadors, de parcials i de sectorials. Alguns són reflexions sobre el binomi turisme-cultura o sobre el concepte de turisme cultural. L'àmbit geogràfic de referència és majoritàriament el de les Illes Balears en el seu conjunt o el de cada una d'elles en particular. Igualment hi ha nombroses aportacions que es concentren en un àmbit geogràfic més concret i més reduït: Palma, la Vall de Sóller, Alcúdia, Sant Antoni de Portmany, Santa Margalida, Sineu, el Santuari de Lluc, Valldemossa, Son Fornés (Montuïri), Sa Galera (Platja de Palma), Petra... També, però, hi ha articles que ens remetent al País Valencià, Barcelona, Toledo, Sierra de Béjar (Salamanca), Itàlia, Sardenya, Perpinyà i la seva província, l'Amazonia i la regió del nord-est de l'Argentina.

Al llarg dels dos volums trobam abundants interrelacions: el lligam que hi ha hagut o que hi podria haver entre el turisme i nombroses altres realitats: l'economia, el patrimoni historicoartístic, la representació de l'illa en els llibres dels viatgers estrangers, el cinema, la religió, la pintura, la llengua catalana, la fotografia, el comerç de l'art, la gastronomia, el vi, la cultura tradicional, la música, les festes populars,

l'educació, les fires i els mercats, la identitat comunitària... Igualment, els articles fan referència a una gran quantitat d'elements naturals o patrimonials: jaciments arqueològics, museus, cases dedicades a escriptors, convents, fars, la catedral de Mallorca, esglésies, galeries d'art, coves... O a personatges de rellevància especial: Ramon Llull, Joan Miró, Robert Graves, Pere Joan Campins, Antoni Gaudí, Juníper Serra, Narcís Puget, Arxiduc Lluís Salvador, Jules Verne...

La lectura del milenar llarg de pàgines exigeix molt de temps, però certament les hores que a la força s'hi han d'invertir acaben resultant ben profitoses. Els articles, en conjunt, donen l'oportunitat d'enriquir-se amb una gran quantitat d'informacions, de reflexions i de propostes. Ara es tractaria que les diferents administracions -la balear, les insulars i les municipals- que són competents en la gestió política de l'activitat turística, aprofitassin al màxim els ingents continguts d'aquests dos volums que sense cap mena de dubte tenen un preu impagable. Caldria que d'una vegada per totes deixassin d'invocar retòricament el turisme cultural com un objectiu desitjable -per allargar la temporada, per diversificar l'oferta i per millorar la qualitat del producte- i anassin per feina i començassin a actuar en coherència amb els bons propòsits que reiteradament han anat anunciant. La primera passa podria ser que, a partir de l'assimilació dels continguts múltiples d'aquesta voluminosa obra, elaborassin una mena de Pla estratègic per al desenvolupament del turisme cultural, alhora global i per sectors, amb el benentès que l'únic turisme cultural sòlid i útil serà aquell que es fonamentarà en una xarxa d'equipaments i en una oferta d'activitats que funcionin amb els recursos suficients i amb les gestions eficients que sempre són necessaris per al desenvolupament normalitzat de la cultura en un país de l'Europa occidental. A les Balears encara en som ben lluny, d'aquesta situació.

El segon volum acaba amb una bibliografia seleccionada de trenta-dues pàgines que pot facilitar l'accés a uns nous continguts que ens permetran aprofundir encara més en el tema del turisme cultural.

Supòs que és comprensible que no fem la relació del centenar de col·laboradors dels dos volums. Hi ha diversitat generacional, de formació acadèmica i de trajectòria professional. De tots ells, però, seria una injustícia no esmentar-ne almenys un: Sebastià Serra Busquets, el veritable impulsor del grup d'investigació que ha donat el fruit tan esplèndid d'aquestes mil pàgines sobre turisme cultural.

Pere Salas Vives

Professor d'Història UIB

Les identitats i, per derivació, el seu estudi, són complexes. És el punt de partida a l'hora de presentar el llibre *L'espanyolització de Mallorca. 1808-1923* (El Gall Editor, 2020). En bona part això és així perquè es tracta d'una problemàtica històrica que també és de gran actualitat, amb capacitat de polaritzar la societat. Literalment, la gent es baralla defensant l'honor nacional i l'Estat ha volgut (i encara ara) que donem la vida en nom d'una determinada pàtria i en detriment d'una altra.

En les pàgines de llibre s'analitza la creació d'una nova identitat a Mallorca, que cal definir com a políticament espanyola i culturalment castellana, entre una població, bàsicament de cultura catalana i, també, catòlica. Una identitat que tenia arrels a l'Antic Règim, però que ara tindrà una voluntat hegemònica, de canvi social i d'exclusivitat.

Com va succeir tot plegat? Un cop més no podem donar una resposta simple i unívoca. El procés fou llarg i múltiple. Des de dalt cap a baix i viceversa. De forma explícita o implícita. Sota imposició dels aparells de l'Estat o responent a una demanda de la ciutadania. Relacionat amb l'ascens del capitalisme i, per tant, amb la burgesia com a agent d'espanyolització o gràcies a les reivindicacions del moviment obrer, que aspirava a una participació plena a la nació, el que vol dir assumir els valors que defensava l'Estat espanyol.

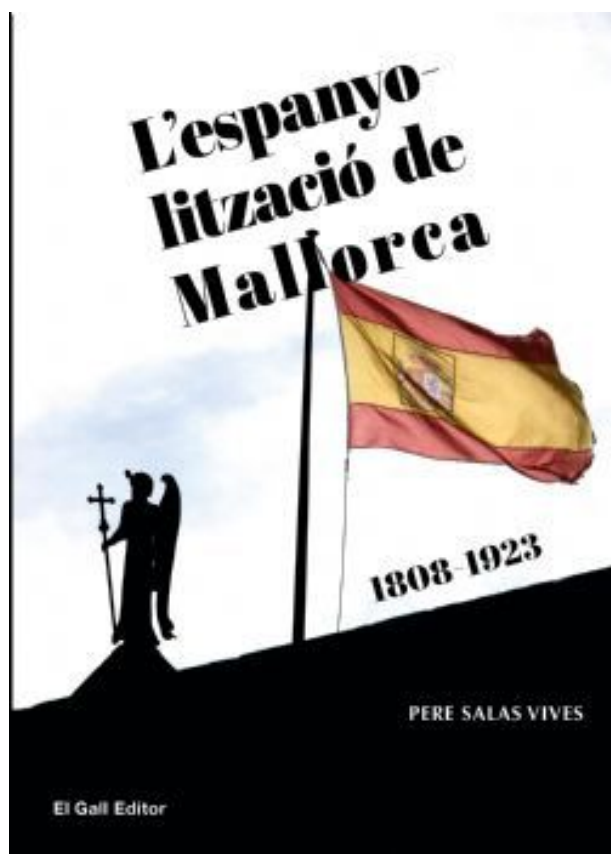
Ahora, es podria parlar d'un nacionalisme banal, gairebé invisible, però essencial, que predisposa l'existència de banderes dins els cors per a ser agitades en moments d'emergència nacional. És el que succeí, per exemple, durant la Primera Guerra del Marroc el 1859-1860, quan la senyera *rojigualda* omplí els principals carrers de Ciutat i dels pobles de la Part Forana. Per altra part, la guerra no té res de banal. Fixa forçosament els enemics i els separa del cos de la nació, del nosaltres. El nacionalisme i, màxim en els estadis inicials, necessita, aquesta, formes explícites d'alterització, que es poden considerar imperialistes, per a consolidar-se. Es va poder comprovar el 1808, moment seminal del nacionalisme espanyol, quan els mallorquins foren cridats a les armes per combatre l'invasor francès. Un procés susceptible d'incloure col·lectius situats dins les mateixes fronteres estatals. És el cas dels insurrectes cubans el 1895-1898 o dels mateixos afrancesats a la referida Guerra del Francès, més endavant coneguda, no per casualitat, com de la Independència.

El procés de nacionalització, per tant, va anar més enllà de les institucions considerades clàssiques com és l'escola, per bé que no cal obviar-la. No debades, ensenyava la història, la geografia d'Espanya i l'única llengua considerada oficial de l'Estat-nació, el castellà. Funció similar va tenir l'Església, ja fos en la versió més centralitzadora, representada per personalitats com Miquel Maura, com des del punt de vista regional, amb el bisbe Pere Joan Campins al capdavant.

Encara que pugui semblar un contrasentit, en aquest treball em faig ressò del punt de vista defensat per historiadors com Alan Confino o Ferran Archilés, segons el qual la nació liberal també es va fer des de la regió i la localitat. L'Ajuntament va ser una forma de fer visible i intel·ligible l'Estat a tot arreu. Un cop més això va anar acompanyat d'un gran simbolisme, com va ser l'ús de la bandera espanyola en els actes públics o les declaracions dels polítics locals en moments crítics; així com en altres manco visibles, cas de la política sanitària o el manteniment de l'ordre públic, que identificaven nació amb civilització.

Evidentment, també existiren reaccions al procés d'espanyolització en clau centralista i castellana. Una d'elles fou el sorgiment d'un regionalisme de gran importància en el darrer terç del segle XIX, que reivindicava una cultura mallorquina de filiació catalana, amb la figura cabdal del rei En Jaume al capdavant, però també de Ramon Llull o la Mare de Déu de Lluc, encara que sempre es va fer com una forma més d'entendre Espanya. Ara bé, el seu llegat s'ha de considerar ambivalent. Si en aquell moment ajudà al procés d'espanyolització, no hi ha dubte que bastí un discurs i una experiència susceptibles d'agafar vida nacional pròpia en un futur.

De fet, vull acabar reivindicant que els processos identitaris no són sagrats ni naturals, tot i que ho semblen. Tampoc no resulten inalterables, indelebles al pas del temps. Ser espanyol o mallorquí al segle XIX no és el mateix que el 1936 o el 2021, per posar uns exemples. I, per descomptat, l'espanyolització dels mallorquins assolida al llarg de més de dos segles, per molt "reeixida" que hagi estat, no té per què ser eterna. La qual cosa no vol dir que sigui fàcil ni, tampoc, natural, revertir el procés.

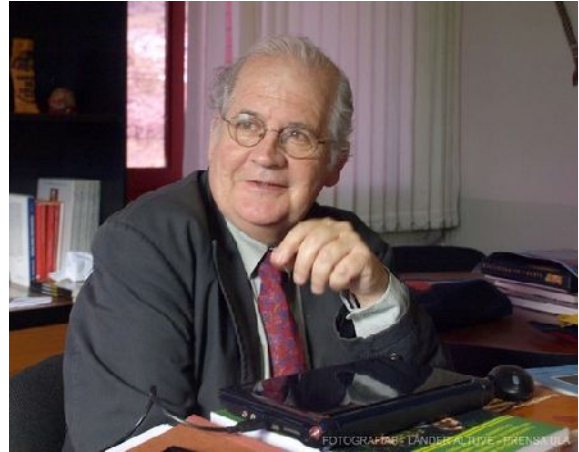
Paraula
CENTRE DE SERVEIS LINGÜÍSTICS

Gonzal A. López Nadal

Entre el divendres 23 i dissabte 24 del passat mes d'octubre va tenir lloc a la sala d'actes de la Misericòrdia el curs <Altres paraules i gestos per conèixer la repressió de postguerra. Reflexions des de l'antropologia social>. En tenir la fortuna d'inaugurar-lo vaig veure l'avinentsa de contar aquesta petita història¹.

A l'estiu del 53, en camiones i trens, Carmen Medina Alaminos va haver de recórrer el mig miler de quilòmetres que hi ha entre la baixa Alpujarra i el port de València per a agafar el vapor i arribar a Mallorca. Uns parents seus que residien a Ciutat li havien dit que coneixien un metge que cercava una dida pels seus fills, un de dos anys i un altre de gairebé de sis mesos. El més petit era jo. De bon segur que qui esdevindria la meva *tata* va fer la travessa en solitari, endinsada a la trista resignació d'haver de deixar un fill de quatre anys per a lliurar-se a dues criatures que eren d'altres. Com és bo d'imaginar, quan em va tenir entre els seus braços, després de vessar unes llàgrimes de malenconia esbossà un dolç somriure, per ventura el mateix que havia amollat anys abans en haver parit en Miguelito, no se sap ben bé ni on ni com.

De llavors ençà, i fins al seu traspàs, fa d'allò tretze anys i mig, vaig sentir-me lligat a ella amb aqueixa mena de cordó umbilical impossible de rompre que només les tetes aconseguen infondre en la consciència d'un infant i que roman, inalterable, quan aquest es fa gran.

Carmen era de Lentejé, un llogaret de la província de Granada que fins que no va irrompre el *Google Earth* només apareixia als mapes comarcals i els que usen els militars quan fan guerres. Passada la maleïda guerra incivil, alguns dels *cortijos* de l'entorn es veien sovint freqüentats pel maquis. Els partisans els vetllaven per a proveir-se de queviures i, de poder, per a menjar calent. Tot i saber dels seus riscos i de les amenaces de la guàrdia civil, alguns pagesos acollien els rebels, els alimentaven i els curaven. No tota la gent, emperò, estava per jugar-se la pell; tot al contrari, hi havia qui en lloc de donar-los empara acusaven els qui els donaven qualsevol ajut.

Gelosies, enveges i desitjos de quedar-se amb les seves pertinences movien als *mala sang* a denunciar la generosa hospitalitat dels camperols. A la foscor de la nit, cops a la porta els aixecaven d'on jeien. Tots els presents es veien comminats a posar-se amb la cara a la paret. Qui comanava l'escamot estriava a aquells que li pareixia que eren els responsables d'abastar els rojos. Els arrossegaven, els treien fora de la casa i els forçaven a pujar a uns camions plens de brutor. Un pic al camp els feien baixar i els menaven a empentes cap a un bosc ordenant-los que es possessin a córrer si volien evitar les bales, però aquestes els penetraven per l'esquena sense altre testimoni que els estels i, potser, la lluna.

Això degué ocórrer a qualche moment de l'any 1948 quan, delatats amb causa o sense per un *xivato malafollá*, els tricorns entraren a la llar de Miguel Arellano. Entre crits i ordres empentejaren bruscament tots dels presents i homes i dones i nins es veren forçats a sortir de la barraca. Per una dissortada clemència, una dona embarassada i dos jovenets restaren sense pujar al camió. Una dona gran i cinc homes es veren amuntegats sobre el fred ferro del transport. Des de dalt, ella va poder veure com agafaven els homes i eren traslladats a una cuneta on se'ls feia córrer per així caçar-los amb projectils de foc.

¹ Agraesc Cecília Pedret i Àlex Miquel, de l'Institut d'Antropologia de les Illes Balears que em convidassin a fer de Coordinador del curs. I a l'Oficina de Cooperació de la UIB per fer-ho possible. Agraesc., també, Albert Llemosí per les seves precises observacions, i correccions, en la redacció del text.

En tornar al vehicle, amb les riotes i l'orgull d'aqueixa gesta, se'n temeren com la dona, mare, esposa, cunyada i sogra, els guaitava amb els ulls derrotats per la por encara que sense mostrar cap mica d'odi

- Y esa? Va demanar el número
- La vieja? Esa va pal trullo. Respongué el caporal.

Carmen *Alaminos* va romandre un temps entre reixes. El seu marit, el seu cunyat, els dos fills grans i el seu gendre, havien estat executats per rojos i col·laboradors de l'enemic comunista. La seva filla, Carmen, i els dos ninets, Pepe y Antoni, s'havien salvats; la primera per la seva panxa; ells, perquè encara eren menuts. Arraulits, a la vora del foc, amb un plat de *migas* i unes *gachas* sense tastar i els ulls eixuts per no poder plorar, tremolant pel fred se'ls trobà la mare en caminar des de Motril, o potser d'Órgiva, després del seu captiveri.

Ningú m'ha contat res del que va succeir després fins que la teta va arribar a ca nostra. Pens que la seva vida degué vorejar un interminable abisme. Per fortuna, sempre es va sentir sostinguda per bona gent, majorment espantada, silenciosa i solidària. Pocs mesos d'aquell crim lorquíà la meva teta va infantar Miguelito, el seu únic fill. I el va criar com va poder, amb la tendresa que vessa una calor humana difícil de reproduir màxim quan als temps actuals tot són cotons i un munt de floritures majorment inútils.

Els primers anys, a Lentejé, el degué portar sempre amb ella gaudint de la calidesa que acostuma a trametre la pobresa. D'estima en sobrava. La resta podria ser perfectament prescindible. Amb tot i això, el drama patit durant la gestació actuaria com a un condicionant ineludible al llarg de la seva vida: un sentiment tràgic que malgrat que la nova geografia prevaldria gairebé fins al seu traspàs.

Dels vuitanta-set anys que va viure Carmen -enguany n'hagués fet cent!-, més de cinquanta els va passar a Mallorca. Això sí, va aconseguir preservar la dicció i els costums propis de la serra granadina: ni en les formes de xerrar, ni en les de vestir, ni els hàbits culinaris, ni en les expressions d'estimar, gairebé en res hi hagué la mínima capacitat de reciclar-se. La veritat, no li feia falta.

La meva infantesa fou la meva teta. Jo vaig ser el seu nin a qui sabia amorosament protegit pels seus pares. En aparèixer a ca nostra -no sé si encara a la llavors cantonada del carrer de la Victòria amb el Conqueridor, on vaig néixer, o ja a la de Morei i Santa Eulàlia, on encara visc- diuen que jo estava fet un *pellier*. Passat un temps, ja més grasset, vaig esdevenir un tros de rialla. Ella va saber fer el miracle. L'afinitat amb els meus dos germans no fou tan gran i així semblen reconèixer-ho: en Joan-Manuel ja parlava quan ella arribà i en Felip va incorporar-se quan ella ja parlava.

De fet, la Teta es va torbar en xerrar, i en menjar, i en llevar-se la roba negra i modesta amb la qual vingué de la península. El seu dol era present i, tot i que els meus pares l'animaven que ho deixàs de banda, raons de fons li impedien de fer-ho. Jo vaig ser, pens, aqueixa guspira de tendror a la qual s'aferrava amb afany per no cedir a la seva resistència de prevaldre en el seu passat.

Lentejé va ser per a mi molt més que un indret geogràfic. Era un lloc mític, de somni. Sovint, en colgar-mos, la teta ens parlava del seu poble, dels veïns, dels paratges, dels *pestiños*. No record que ho fes de la seva desgràcia, tot i que sé bé que no la defugia. Amb la seva veu de mel ens convidava a penetrar al regne de l'oníric al qual restàvem amb placidesa fins que ens desvetllava, ens vestia i ens donava el berenar. Ella no menjava per la seva al·lèrgia a la llet i el seu costum, indomable, de no empassar-se més enllà d'allò que era estrictament l'indispensable.

Vàrem anar creixent i, malgrat els meus desitjos, Carmen ens deixà de fer de teta per a dedicar-se a la nostra padrina Rosa. Aquesta havia fet els vuitanta anys i vivia independent devora ca nostra i no volia tenir ningú al costat que no fos ella.

Tres anys més tard Carmen es va traslladar a Son Servera on preferentment va cuidar nins i majors. Ho feia més bé que ningú, tot hom la demanava. A la tardor del 2004 començà a perdre el capet. M'ho vaig començar a témer quan, entre rialles i abaixant la veu en contava de les sovintejades visites que li feia un nin ple de rulls d'or, "el Niño Jesús, mi Rimordi"². M'ho deia amb una eufòria llampant com si ella hagués trobat la felicitat que mai havia tingut, sabent que jo era l'únic que la podia creure.

© El Encicla: con Gai "Borbor"

Quan menys ens ho pensàvem fugia sense saber on anava. Com que no li podíem posar una teta, no hi va haver més remei que cercar-li un "refugi". Potser, pens mentre escric aquestes ratlles, hagués estat millor haver fet com els esquimals i deixar-la partir. Això, però, no entra als nostres cànons.

Els tres darrers anys els va passar a una residència a la Ciudad Jardín. Els dos primers, no va perdre mai el somriure. El tercer canvià el seu esguard; sempre la vaig trobar amb els ulls fixos mirant el terra. El matí del diumenge 3 de juny del 2007 em va cridar la seva neboda, Mari Carmen, filla d'Antonio, el germà petit de la teta: la *tita* Carmen havia mort. Dues hores després, en Miquelet i jo entràvem a la seva cambra. Jo temia trobar-la amb la mirada perduda, com les darreres vegades, sense reconèixer el garrit retrat del qual besava cada dia a la tauleta de nit.

No va ser així. La vaig descobrir tal com era, just quan va començar a cercar sa mare per tots els racons del poble, quan encara s'esforçava a ajudar tothom sense demanar res. És a dir, talment com havia estat sempre.

Vaig restar astorat, feliç en constatar com la degradació física que l'havia castigada als darrers anys s'havia evaporat completament, tornant a ser aquella persona neta i generosa com sempre havia estat: qualcú que va respondre amb bondat totes les desgràcies que va haver de suportar de la manera més miserable senzillament per haver nascut en temps dolents i en llocs equivocats.

2 Per raons que mai vaig arribar a entendre, sovint així em deia.

és per riure

LES DIGO UNA COSA MIS CHAPULINES?
PUES NO MÁS QUE ESA MOCIÓN DE
CENSURA DE VOX, FUÈ NO MAS QUE
UNA PAPARRUCHADA SIN FRIJOLES,
Y SI ME HUBIESEN DEJADO DISCURSEAR
A MÍ, Y AL DIBUJANTE EN PRIMER LUGAR,
LA PAYASADA HUBIERA ACABADO
MUUUUUCHO ANTES...

I TANT!

/adór. 2020

número 99

l'altra mirada

Contraportada

novembre 2020

No és un cas aïllat

És el patriarcat!